ENSV Riiklik Avalik Raamatukogu
E. V. Haridusdirekt. Preilamet. Tõnismägi 11

JÄRVA TEATAJA

NR. 41. TEISIPÄEVAL, 4. APRILLIL 1944. A. — 4. AASTAKAIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: 0 — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Dnjepri ja Tshaussõ vahel saavutati väljapaistev tõrjeedu

Värskelt lahingusse toodud meestega ründavaile bolshevikele tekitati lõuna pool Pihkvat kõrgeid veriseid ja materjaalseid kaotusi

Führeri peakorterist, 3. aprillil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Lääne pool Otshakovi aeti nurja vaenlase jõe ületamise katsed, lääne pool Beresovkat löödi tagasi nõukogude tugevamad rünnakud. Ühes sissemurrukohas on rasked võitlused veel käimas. Dnjestri ja Pruti vahel ja Tshernovitsi ruumis Dnjestrist põhja pool kestavad rasked võitlused.

Stanislau juures viskasid ungari väed vaenlase jõud vasturünnakul tagasi. Tarnopoli meeskond pidas endiselt vastu vaenlase raskeimaile rünnakuile ja hävitas 10 vaenlase tanki. Seejuures paistis erilise vahvusega silma leitnant Höpfel, patareijuht ühes rünnakkahurite brigaadis.

Bolshevike korduvad rünnakud Koveli linnale nurjusid kaitsjate otsustavas vastupanus. Ruumis põhja pool linna võtsid meie väed mitu tähtsat kõrgustikupositsiooni. Viimaste päevade võitlustes paistsid siin eriti silma SS-obersturmführer Nikolussilek, kompaniiülem ühes soomusrügemendis, ja ülemkapral Pollack ühest grenaderirügemendi staabist.

Dnjepri ja Tshaussõ vahel ajasid jalgväekindral von Tipelskirche ja kahurväekindral Martineki juhtimisel seisvad väed 7 päevastes rasketes võitlustes 17 vaenlase küttidiviisi, ühe motoriseeritud ja 2 soomusbrigaadi läbimurrukatsed nurja ja saavutasid seega väljapaistva tõrjeedu. Nõukogudel oli raskeimaid veriseid kaotusi. Neis võitlusis esines eriti tublilt sleesia 18. soomusgrenaderide divis kindral-major Zutaverni juhtimisel.

Lõuna pool Pihkvat ründasid bolshevikud värskelt lahingusse toodud diviisidega, toetatuna arvukalt tankidest ja lahinglennukeist, uuesti. Nad löödi kõrgete veriste kaotustega tagasi, vaenlane kaotas 57 tanki. Lahing- ja võitluslennukid toetasid erilise tagajärjekusega maaväe tõrjevõitlusi. Ainuüksi selles ruumis tulistati alla õhuvõitlusis 32 vaenlase lennukit, kuna 2 hävitati õhutõrjekahurite poolt.

Sõjalaevastiku valvesõidukid tulistasid Soome lahe kohal jälle 6 nõuk. pommilennukit alla.

Itaalias ei toimunud ka eile tähtsamat võitlustegevust.

Ühel põhja-ameerika pommilennukite rünnakul asulaile Kagu-Saksamaal hävitati ägedais õhuvõitlusis 54 vaenlase lennukit, nende hulgas 50 neljamootorilist pommitajat. Steyris tekkis kahjusid.

Rünnakuga Narva juures lühendati rinnet

Berliin, 31. 3 (DNB) Idarinde põhjaosas otsisid enamlased kagu pool Ostrovit ja lõuna pool Pihkvat mitmel rünnakul kuni pataljoni suuruste jõududega meie seisukohtades nõrku kohti. Meie grenaderid ja Läti vabatahtlikud lõid aga kõik rünnakud veriselt tagasi.

Narvast edela pool lõpetasid meie väed edukalt ühe mitu päeva kestnud ürituse rindelühendamiseks. Rasketest relvadest ja lahingulennukeist toetatult purustasid nad vaenlase kahe diviisi ja ühe küttirügemendi massi. Ikka jälle püüdis vaenlane oma raskes metsa- ja soomaastikus äralõigatud üksusi vabastada. Nende väljast teostatud rünnakute tõrjumisel said raskete kaotuste osaliseks veel kolm enamlaste küttidiviisi. Peale ülemjuhatuse teates mainitud 6000 surnu ja 59 suurtüki kaotasid Nõukogud veel mitusada vangi ja igasugust sõjavarustust.

Väike mesikäpp tõi kindralkomissarile tervitusi rindelt

Üks eesti luureüksus sattus metsa läbikammimisel Virumaal karukoopale, milles elutses emakaru väikese pojaga. Kuna vana karu metsa põgenes, võtsid sõdurid umbes kahe kuu vanuse karupoja endaga kaasa. Üks üksuse ohvitser tõi noore looma Tallinna ja andis ta siin eesti vabatahtlike kingitusena üle kindralkomissar SS-obergruppenführer Litzmannile.

Eden lahkub

Uueks välisministriks lord Cranborne

Stokholmist, 30. 3. Washingtonist saabuvad teated kõnelevad Inglise välisministri Edeni tagasiastumisest ja lord Cranborne'i nimetamisest tema asemele. Nagu „Aftontidningen" Washingtonist kuuleb, asuvat Anthony Eden sellisel juhul Briti saadiku kohale Moskvas.

Raudne tõrje idarindel

Lõuna pool Pihkvat tehti kahe viimase päeva jooksul kahjutuks 90 vaenlase tanki

Führeri peakorterist, 2. aprillil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Ukraina Bugi alamjooksu ja Dnjestri vahel ründasid nõukogud loode pool Beresovkat tugevate jalgväe ja soomusjõududega. Nad löödi kibedais võitlusis 71 tanki hävitamisel tagasi. Dnjestri ja Pruti vahel viskasid saksa ja rumeenia väed vaenlase edasitunginud võitlusüksused tagasi. Vaenlase katse, korduvate tugevate rünnakutega avada omale teed Jassõle, aeti nurja. Vaenlase jõud, millised püüdsid ületada Jija-lõiku, löödi vasturünnakul tagasi.

Edela pool Proskurovit ja Stanislau ruumis tõid meie rünnakud pinna võitu. Tugevad vaenlase vasturünnakud löödi tagasi. Seejuures oli eriti väljapaistev 504. grenaderide rügement kolonel Böhleri juhtimisel.

Tarnopoli vahva meeskond kindralmajor von Neindorfi juhtimisel tõrjus ka eile arvukad rünnakud.

Koveli kaitsjad säilitasid linna uute tugevate vaenlase rünnakute vastu. Põhja pool Kovelit nurjusid nõukogude ägedad rünnakud.

Lõuna pool Pihkvat ründas vaenlane, tankidest ja lahinglennukeist toetatuna, endiselt. Kahe viimase päeva jooksul tehti siin kahjutuks 90 vaenlase tanki. Võitlused kestavad.

Itaaliast ei teatata erilisi sündmusi.

Saksa võitlus- ja torpeedolennukid ründasid merepiirkonnas Põhja-Aafrika ranniku ees ööl vastu 1. aprilli üht tugevasti julgestatud vaenlase järelveo konvoid. Uputati 2 prahilaeva 18.000 brt. Kümmet kaubalaeva mahuga 63.000 brt ning ühte hävitajat tabati osalt nii raskesti, et tuleb arvestada neist laevust mitme hävitamist.

1. aprilli keskpäeval lendas üks Põhja-Ameerika pommilennukite üksus jahilennukite kaitse all sisse Edela-Saksamaale. Enamuses suletud pilvekatte varjus heitis vaenlane mitmes kohas valikuta pomme, millised tekitasid väheseid kahjusid ja kaotusi elanikkonnas. Üks osa pommidest kukkus Shveitsi maa-alale. 21 põhja-ameerika lennukit, enamuses neljamootorilised pommitajad, tulistati alla.

Üksikute briti pommilennukite häirelennud suundusid möödunud ööl Lääne- ja Kesk-Saksa maa-alale.

Lühiteated jutustavad...

— Türki on saabunud külmalaine lumetuiskude ja orkaanidega. Ka Istanbuli piirkonnas tekitasid lumetuisud kahjustusi.

— Hispaanias osutab temperatuur juba mõnda päeva tõusu, ulatudes maa lõunaosas sellisele astmele, mis muidu vastab juuni- ja juulikuudele. Nii mõõdeti neil päevil Sevillas 42 kraadi, kuna Madridis tõusis temperatuur 20 kraadile üle nulli.

— Ungari ametlikus teatajas avaldati teadaanne, mille järele kõik juudid peavad kolme päeva jooksul andma uusi andmeid oma telefonide kohta. Keda tuleb lugeda juudiks, see määratakse kindlaks 1941. a. rassikaitse-seaduse alusel.

— Stokholmis mõisteti üks välismaalane salakuulamise pärast seitsmeks aastaks sunnitööle. Ta oli tegutsenud ühe nõukogude kodaniku ülesandel, kes maksis talle selle tegevuse eest 6850 krooni.

— Londonist teatatakse, et läbirääkimised, mis praegu on käimas kommunistide ja de Gaulle vahel, „annavad põhjust oletamiseks", et kommunistidele antakse võimalus astuda Alžeeria komiteesse.

Soomusrongiga valvesõidul Pk.-Reimers (Wb).

Pihkva juures löödi enamlased veriselt tagasi

Rinde lõunaosas jatkuvad rasked võitlused. Saksa edukas vasturünnak Koveli juures. Meresõda märtsis

Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Führeri peakorterist, 1. aprillil. Tõrjelahing idarinde lõunaosas. Ukraina Bugi alamjooksu ja Pruti vahel, edela pool Proskurovit, Stanislavovi juures, Tarnopoli ümber ja Brodõ ruumis kestab raskeis vahelduserohkeis võitlusis. Enamlastel oli uuesti suuri kaotusi ning nad kaotasid 38 tanki ja 20 suurtükki.

Võitlusis paistsid eriti silma 384. Sileesia—Saksi—Ostmarki jalaväediviis kindralleitnant Salengre-Drabbe juhtimisel ja 278. rünnaksuurtükkide brigaad. Ühe grenaderirügemendi ülem kolonel Philippi paistis oma vahvusega eriti silma.

Koveli juures ja põhja pool Kovelit nurjusid ägedad vaenlase rünnakud. Meie vägede vasturünnakul võideti maad hoolimata suurenevast vaenlase vastupanust. Dnepri ja Tšaussõ vahel tõrjuti tugevad kohalikud enamlaste rünnakud, üks sissemurrukoht likvideeriti vasturünnakul pärast ägedaid võitlusi.

Lõuna pool Pihkvat alustasid enamlased tankide ja lahinglennukite tugeval toetusel rünnakut. Nende läbimurrukatsed aeti vihastes võitlustes nurja, kusjuures hävitati 18 vaenlase tanki, ja kohalikud sissemurrud riivistati. Itaalias nurjus mitu vaenlase rünnakut Cassino idaosale. Löögisalgad laskeid õhku vaenlase vastupanupesi ja võitluspositsioone. Laskemoonaladud tulistati meie suurtükiväe poolt põlema.

Mõned vaenlase häirelennukid lendasid 31. märtsi hilisõhtul üle Lääne-Saksamaa.

Sõjalaevastiku julgestusjõud tõrjusid möödunud ööl Terschellingi ees tagasi Inglise kiirpaatide rünnakud ühele saksa konvoile ja vigastasid seejuures neljast ründavast paadist kolme raskesti. Teised julgestuslaevad tulistasid Somme'i suudme ees kaks vaenlase kiirpaati põlema.

Võitluses Inglise ja Põhja-Ameerika järelveolaevastiku vastu uputasid sõjalaevastik ja õhujõud märtsikuu jooksul 29 kaubalaeva kogumahuga 156.000 brt. 31 laeva kogumahuga 176.000 brt. vigastati pommi- ja torpeedotabamustega. Paljude nende laevade hukkumisega võib arvestada.

Vaenlase sõjalaevadest uputati 22 hävitajat ja saatelaeva, kaks allveelaeva ja 12 kiirpaati. Nelja hävitajat ja 15 kiirpaati vigastati osaliselt nii raskesti, et ka nende kaotusega võib arvestada.

Nõukogude ohtlik rünnakkiil hävitatud

SS-PK Paaripäevase ägeda rünnakuga hävitasid põhjarindel tuntud ning paljudes lahingutes karastatud Ida-Preisi ja Reini-Vestfaali diviisid edela pool Narvat Kõrgsoo kaudu sissetunginud Nõukogude etteulatuva rünnakkiilu. Juba kauemat aega oli see kiil, „lääne kott", ohtlikuks ähvarduseks Tallinna—Narva maanteele. Ühel varahommikul alustasid mõlemad diviisid vaenlasele üllatuslikult kontsentriliselt läbiviidud rünnakut, mida toetasid ning valmistasid ette patareid, soomusheitjad ja tankid.

Nõukogud olid sellesse ruumiliselt väikesesse kiiluteravikku kokku kuhjanud mitu oma löökdiviisi, arvukalt kahureid ja üritasid katseid Narva suurtee läbilõikamiseks ning mereranda jõudmiseks. Need katsed on alati Saksa tugevas tõrjetules veriselt kokku varisenud. Kangekaelselt aga kinnitas vaenlane lõuna pool raudteed asuvatesse metsadesse.

Rünnak teostati vaprate jalaväelaste jõulise löögiga, mis oli halvanud vaenlase teovõime. Oluline oli ka meie raskerelvade tuli, mis oli baruldaselt täpne ning tabav.

Rünnaku teostamise tingimused seadsid meie jalaväelastele raskeid nõudeid. Kogu vallutatud ala asub ülenähtamatus metsarägastikus, mis on purustatud nädalatepikkuse suurtükitulega. Lääneketi põhjaosas vallutati maassekaevatud tankidest valmistatud teraskindlused. Lõunas *tungisid tugevad* löökrühmad vaenlase alast läbi, läksid tugevasti väljaehitatud tugipunktidest mööda ning lõid ühenduse ida poolt ründavate üksustega. Kontsentriliselt ning hiilgava juhtimisega teostatud rünnaku tulemuseks oli, et tugevad Nõukogude jõud kotti aeti ning paaripäevaste heitluste järele täielikult hävitati.

Nõukogude kaotused on väga suured, võeti ligi 800 vangi paljude ohvitseridega. Selle „läänekoti" likvideerimisega on kõrvaldatud tõsine hädaoht, mis Narva rinnet pidevalt ähvardas.

SS-sõjakirjasaatja
Elmar Tõnismäe

USA õhurünnak Shveitsi linnale

Bern, 1. 4. (DNB) Ametlikult poolt teatatakse: „1. aprillil 1944 kella 10.30 alates sõitsid Ameerika pommituslennukite üksused, mis koosnesid kuni 30 lennukist, üle Thurgau ja Schaffhauseni kantonite. Umbes kell 11 heideti pomme Schaffhauseni linnale. Seni saabunud andmete järgi on raudteejaama ümbruses ja linnas tekkinud mitu tulikahju.

Raudteede sõjaväeline direktor teatab: „Schaffhauseni pommitamise tõttu on esialgu suletud raudteeliiklus kõigil üle Schaffhauseni viivatel liinidel. Rongid liiguvad kuni Neuhauseni ja Dochseni jaamadeni."

TERROR

Nõukogude Liidu jõuallikas

Ühenduses nõukogude väejuhatuse tohutute pingutustega oma talveofensiivi eesmärkide saavutamiseks võib kerkida üles küsimus, millega on seletatav asjaolu, et nõukogude riigiaparatuur ja väejuhatus suudab ikka uuesti paisata võitlusse *oma* inimmasse, hoolimata vägede tohutuist inimkaotusist, näljast ja viletsusest, mis kummitab nõukogude sõduri tagalas.

Sellele küsimusele suudame vastata siis, kui teeme endale selgeks, millel õieti põhjeneb see tööliste ja talupoegade „paradiis". Vastus sellele on meile hästi teada. Nõukogude režiimi põhialuseiks on NKVD koos tema eelkäijate Tšeka ja GPU'ga, edasi nõukogude armee ning küüditatute sunnitöölaagrid. Euroopa arusaamise järgi tähendab see seda, et kogu võim on üles ehitatud ja püsib ainult brutaalseimal vägivallal.

Nagu võisime seda kogeda omal nahal, nii tõendas seda hiljem saksa sõjakäik idas, et Valge-Ruteenias, Ukrainas ja Kaukaasias ei olnud peagu ühtki perekonda, kust mõni liige polnud kadunud NKVD vangilaagreisse, kust pole mingit tagasitulekut. Iga täiskasvanud inimene pidi ja peab ka praegu alati arvestama sellega, et teda võidakse igal hetkel arreteerida ja küüditada.

Kuni 1941. aastani oli näiteks Valge-Ruteenia kaotanud NKVD salapärase ja kohutava tegevuse läbi kaks miljonit valgeruteenlast, Ukrainas oli küüditamiste, arreteerimiste ja mõrvamiste ohvriks langenud üle 9 miljoni mehe, naise ja nooruki. See tohutu hävitamisaktsioon hakkas üle kogu Nõukogude Liidu veerema eriti hoogsalt põllumajanduse sundkollektiviseerimise teostamise ajastul aastail 1929—1934.

Siberi sunnitöölaagreisse küüditatute täpset arvu teavad võib-olla ainult mõned NKVD kõrgemad ametnikud, kuid üldiselt hinnatakse seda 18 kuni 20 miljonile.

Kui nüüd küsida, millest tuleneb see, et hoolimata sellest kohutavast terrorist ja vägivallast nõukogude elanikkond siiski kuidagimoodi talus seda olukorda ega avaldanud oma olemasolevat meelepaha ja rahulolematust teravamal viisil, siis on sedagi võimalik õige lihtsalt seletada.

Bolshevistliku diktatuuri sisseseadmise järele lõigati Venemaa täielikult ära muust maailmast ning tema piirid suleti hermeetiliselt. Ükski teade, ükski sõnum ei pääsenud muust maailmast enam vahetult Nõukogude Liitu. Bolshevistlikus riigis endas aga rakendati tegevusse hiigelsuur propagandaaparaat, mis kahekümne aasta jooksul pidevalt pasundas, kui armetult ja viletsalt elab „proletariaat" teistes maades kogu maailmas ja kui õnnelik ja otse paradiislik on sellega võrreldes nõukogude töölise elu. Ja see propaganda saavutaski oma 20-aastase pideva valede trummeldamisega, et nõukogude kodanike laiadel massidel polnud absoluutselt mingit käsitlust elust väljaspool Nõukogude Liidu piire ning vähemalt need inimesed, kes olid üles kasvanud bolshevike režiimi all, uskusid, et nende vilets ja vaevalt elamisväärne oleskelu on tõesti „õnnelik, rõõmus ja täisvereline elu Nõukogude konstitutsiooni päikese all".

Sellele bolshevistlikule propagandale oli soodustavaks momendiks veel asjaolu, et Venemaa rahva laiad massid olid niikuinii juba sajandeid olnud täiesti eraldatud läänest ning õhtumaaga puudus neil peagu igasugune kultuuriline ja isiklik kontakt.

Tsaari ajal rakendamist leidnud panslavistlik propaganda kergendas taas omakorda juutlik-bolshevistlike agitaatorite tööd, kes maalisid Nõukogude Liidu kergeusklike kodanike silme ette hirmu- ja õudusepilte, pilte hädaohust, mis ähvardavat nende „õnnelikku" elu läänes asuva „surmavaenlase" poolt.

Kõik need vahendid ja eeldused võimaldasid Kremli võimukandjail teha ettevalmistusi tohutuks sõjakäiguks Lääne-Euroopa vastu. Samuti võimaldas see kõik paisata võitlusse ja surma Nõukogude Liidu suuri inimreserve, kes sõnakuulelikult järgnesid Moskva võimukandjate käskudele.

Hoolimata loendamatuist pettemanöövreist ja trikkidest, mis pidid Nõukogude Liidu ohvriks mõeldud rahvaid tegema pehmeks ja uinutama nende valvsust, kogesid nõukogud peagi, et bolshevike propaganda *oli ehk küll* suutnud täielikult segi ajada nõukogude kodanike arusaama tõest ja valest, kuid et isegi nõukogude korra näilik demokratiseerimine ja europaseerimine ei suutnud petta neid rahvaid, kes tunnevad bolshevismi oma ajaloo värskemaist kogemusist.

Seda tõendas kõigepealt soome rahva kangelaslik võitlus Moskva imperialistlike vallutuskatsete vastu ja seda tõendab kujukalt ning hiilgavalt eestlaste võitlus bolshevike vastu idasõjakäigu esimesist päevist kuni praeguste heitlusteni Narva all. Samasuguse vastuse relvaga käes bolshevike „vabastamise lubadusile" on annud ka meie lähimad naabrid lätlased.

Kuid see viha bolshevismi vastu ei innusta mitte ainult neid rahvaid, kes pidid oma vabaduse loovutama bolshevistliku invasiooni terrori all. See vaen bolshevismi ja üldse Moskva imperialistlike taotluste vastu innustab isegi neid väikerahvaid, kes üle 20 aasta pidid elama bolshevistliku terrori all. Selle kujukaimaks tõendiks on valgeruteenia rahva relvastatud võitlus pealetungiva bolshevismi vastu. Et isegi 20 aastat bolshevistlikku terrorit polnud suutnud halvata valge-ruteenia rahva eneseteostamistahet, mis 25 aasta eest lämmatati juba ees punaste jõukude poolt, seda tõendab see soe vastukõla, mida on leidunud rahva laiades hulkades Valge-Ruteenia kesknõukogu poolt väljakuulutatud mitme aastakäigu lippude alla kutsumine Valge-Ruteenia kodukaitseväe loomiseks.

Nii näeme, et Moskva imperialismi taotluste teostamiseks hoolimatult tulle ja surma saadetavaile jõukudele astuvad peale Saksamaa ja tema liitlaste sõjavägede vastu ka nende rahvaste mehed, kelle olemasolu bolshevistliku ekspansiooniiha ähvardab esimeses järjekorras.

Need rahvad teavad, et nad võitlevad oma elu ja oma kodude eest. Ja samuti teavad nad, et nende kodumaad ähvardav idaoht on kõrvaldatud alles siis, kui Moskva imperialism on puruks löödud. See tunnetus ja teadmine hingestab nende võitlust ja annab neile jõudu selles tohutus võitluses oma rahvusliku olemasolu eest.

P. A.

Lõpp marksismile Ungaris

Sotsiaaldemokraatlik erakond suleti

Budapest, (DNB) Siseminister Jaross andis välja määruse, millega tehakse korraldus Ungari sotsiaaldemokraatliku partei, väikepõllumeeste partei ja põllumeeste liidu laialisaatmiseks ning parteimajade sulgemiseks. Ametiühinguliste töölisliitude juhtimine allutati ühele valitsuskomissarile.

Edasi teatatakse Budapestist:

Ametlikus teatajas avaldati määrus juudiküsimuse korraldamise kohta. Selle määruse põhjal ei tohi juutide majapidamises seista teenistuses mittejuudid. Kõik juudisoost teenistujad riiklikes, omavalitsuse ja teistes ühiskondlikes asutustes kuuluvad vallandamisele. Juudi soost advokaadid ja notarid kaotavad praktiseerimise õiguse.

Kahe lasuga kaks tanki

Võitlus Narva rindel vaenlase ülekaaluga

Berliin (DNB) Üks saksa tankikomandant sai hiljuti käsu üles otsida ja hävitada Narva—Jõhvi raudteetammist lõuna pool märgitud kolm nõukogude T-34 tüüpi tanki. Pikema otsimise järele silmas ta saabuvas õhtuhämaruses umbes 500 m kaugusel suudmetuld. Juba lendas ka vaenlase granaat üsna lähedale. Pärast Saksa tanki esimest tuld võis vaenlase pool märgata kerget tulekuma, mis tõestas, et granaat tabas terast. Teisel Saksa lasul oli sama mõju.

Koidikul ei tahtnud komandant uskuda oma silmi: hommikuudust kerkisid kahe T-34 iseloomustavad piirjooned. Nende kõrval seisis iseseisev lafett. Kindluse pärast anti neile kolmele veel mõni granaat. Siis tungis Saksa tank koos veel ühe tanki ja jalaväelastega teed mööda edasi lõuna suunas.

Nõukogude jalaväelased tõmbusid esmalt tagasi, kuid vaenlase suurtükivägi ja lahingulennukid tulistasid maanteed kildpommidega, kusjuures vaenlase tankid ründasid külje pealt metsaservalt. Kuus tundi kestnud võitluses hävitasid Saksa üksused veel kuus vaenlase tanki ja rünnaksuurtükki, kuigi nad ise kogu aeg viibisid lahtisel maanteel. Kaks vaenlase tanki tehti liikumiskõlbmatuks.

Soome aumärke rumeenlastele

Bukarestist. Soome saadik Bukarestis Palin annetas Rumeenia sõjaministrile kindral Pantazile ja 42 rumeenia ohvitserile ning sõdurile Rumeenia armees Soome Vabadusristi ordeni.

N. Liidu valemäng

Valele, vägivallale, ja roimadele põhinev bolševistlik nõukogude režiim on püüdnud N. Liidu siseelus äraproovitud meetodeid rakendada ka oma rahvusvahelistes vahekordades ja suhtlemises teiste riikidega. Eripeatüki moodustavad tema paljud, võiks ütelda lugematud lepingute ja antud lubaduste murdmised. Selles suhtes võib N. Liitu nimetada parandamatuks harjumusroimariks. Võimulepääsmise algaastail püüdis enamlik režiim, olles veel jõuetu ja ebakindel, tekitada muljet välismaailmas, et teda võib arvestada kui ausat lepingute täitjat. Kuid juba varsti hakkas ilmnema, et N. Liidu poolt antud allkirjadel ei saa olla mingit väärtust. Kui aga aastate vältel N. Liidu sõjaline jõud üha kasvas, siis ta hakkas näitama oma tõelist nägu, segades end ikka rohkem teiste riikide sisemisse ellu, õhutades rahutusi, teostades vägivallaakte ja murdes varemsõlmitud lepinguid ja antud lubadusi.

Eesti rahvusvaheline suhtumine N. Liiduga peaks juba üksinda olema ilmekaks näiteks bolševistliku režiimi kuritegelikkude meetodite kohta.

Nii Tartu rahulepingu artikkel teises ütleldakse et Venemaa tunnistab ilmtingimata Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust, loobudes vabatahtlikult ning igaveseks ajaks kõigist suveräänõigustest Eesti suhtes.

Vaevalt mõne aasta möödumisel selgus aga, mis tähendab, kui N. Liit annab pühalikke lubadusi igaveseks ajaks. Enamlaste õõnestustöö algas Eestis otsekohe, ja juba 1. detsembril 1924. a. tehti esimene vägivaldne katse võimu vägivaldseks haaramiseks. See mässukatse oli juhitud ja finantseeritud Moskva poolt. Kommunistliku partei sulgemine ja selle tegevuse ärakeelamine Eestis ei takistanud seda aga jatkamast oma õõnestustööd põranda alt.

1932. a. N. Liit sõlmis Eestiga mittekallaletungilepingu, mille artikkel esimene kõlab sõnasõnalt järgmiselt:

„Mõlemad Kõrged Lepinguosalised tagavad vastastikku nende vahel olevate piiride puutumatust sel kujul, nagu need kindlaks on määratud 2. veebruaril 1920. a. allakirjutatud Rahulepingus, ja kohustuvad hoiduma igast kallaletungi aktist üksteise vastu ja igasugustest vägivaldsetest tegudest, mis on sihitud teise lepinguosalise territooriumi tervuse ja puutumatuse või tema poliitilise iseseisvuse vastu, vaatamata sellele, kas on sarnane kallaletung või sarnased teod ette võetud üksikult või ühiselt teiste riikidega, sõjakuulutamisega või ilma."

Eesti täitis neid lepinguid täpselt ja kõrvalekaldumatult ning oleks meeletus oletada, et väikesel Eesti riigil oleks tekkinud mingeid kavatsusi bolševistliku hiiglase ründamiseks või ainult ka ähvardamiseks. Kuid N. Liit, kasutades esimest sobivat juhust Euroopas tekkinud sõjalise konflikti näol, sundis Eestile peale kogu oma hiigeljõu ähvardusel 1939. a. septembris nn. baaside lepingu, mis andis talle võimaluse sisse tuua Eesti maa-alale oma väeosi, mis arvuliselt ületasid Eesti omi, et järgnevalt teostada selle okupeerimist ja täielikku haaramist oma võimusesse ning sellega saada edaspidist lähtealust rünnakuks kogu Euroopa vastu. Nn. baaside lepinguga andis N. Liit silmakirjalikult samu kinnitusi nagu eelpool mainitud lepinguteski. Selle artikel viienda esimene lõige kõlab järgmiselt:

„Käesoleva pakti elluviimine ei tohi mingil määral riivata lepinguosaliste suveräänõigusi, eriti nende majandussüsteemi ja riiklikku korda."

Väärib esiletõstmist see tõsiasi, et sellele paktile eelnenud läbirääkimistel Moskvas N. Liidu ametlik esindaja rahvakomissaride nõukogu esimees ja välisasjade rahvakomissar Molotov kinnitas eesti delegatsioonile mitu korda, et abistamise pakt ei too Eestile mingeid ohte. Nõukogude Liit ei taha riivata suveräänsust ega riiklikku korda. Nõukogude Liit ei hakka Eestile kommunismi peale sundima. Eestile jääb oma iseseisvus, oma valitsus, parlament, välis- ja sisepoliitika, sõjavägi, riiklik, ühiskondlik ja majanduslik kord. N. Liit ei puuduta kõike seda.

Pakti allakirjutamisele järgnenud õhtusöögil Stalin ja Molotov püüdsid igal viisil eesti esindajaile jätta mulje N. Liidu heatahtlikust hoiakust ja kõige sõbralikumatest kavatsustest Eesti suhtes, kusjuures Stalin muuhulgas ütles:

„Küll te näete, et enamlased peavad oma lubadusi."

Varsti järgnenud sündmused aga tõendasid, et Kremli hirmuvalitsjeja juba tol hetkel kavatses sõlmitud lepingut murda ja teadis, milline saatus ootab Eestit.

N. Liit ei piirdunud nn. vastastikuse abistamise pakti sõlmimisega, vaid varsti hakkas esitama üha uusi nõudmisi. Ja kuus kuud hiljem Eestile esitati ultimaatum mille järgi toimus maa vägivaldne okupeerimine ja 21. juuni traagilised sündmused. Peale võimu oma kätte haaramist kinnitasid bolševikud eesotsas Särega avalikkudes sõnavõttudes, et mitte kellelegi ei maksta kätte tema endise tegude eest, kuid varsti hakkasid tagakiusamised, vallandamised ja massilised arreteerimised. 14. juunil 1941. a. toimus tuhandete eestlaste küüditamine, millele lühikese aja järele pidi järgnema enamuse eesti rahva küüditamine Siberi kaugustesse. Bolševistlikud tegelased seletasid enne Eesti ühendamist N. Liiduga, et igaühele jääb tema poolt ausalt teenitud vara ja mingit natsionaliseerimist ei tule. Kuid ometi see osutus teadlikuks valeks. Enne valimisi kinnitati, et need on täiesti vabad, kuid tegelikult hiljem kõrvaldati kõik rahvuslikud kandidaadid, valimised toimusid surve ja terrori all ning ebasoodsaks kujunenud tulemused võltsiti. Enne bolshevike parlamendi kokkuastumist ei kõneldud sõnagi Eesti ühendamisest N. Venemaaga, kuid juba esimene koosolek toimus täieliku tasalülitamise ja bolševiseerimise tähe all.

Meie ise võisime olla kõikide nende sündmuste ja sõnamurdmiste tunnistajaiks.

Ka Soomel on samasugused kogemused N. Liiduga. Hoolimata 1932. a. sõlmitud mittekallaletungilepingust tungis N. Liit 30. nov. 1939. a. Soomele kallale. N. Liidu poolt Soomele pealesurutud rahutingimuste tagajärjel pidi viimane loovutama tunduva osa oma maa-alasid. Ka peale rahu sõlmimist N. Liidu hoiak oli äärmiselt väljakutsuv, ta segas end Soome sisemistesse asjadesse, ignoreeris rahulepingut ja järjekindlalt püüdis ähvardada oma sõjalise jõuga. Kõige selle tagajärjeks oli sõjategevuse uuesti lahtipuhkemine 30. juunil 1941. a.

Küllaltki tähelepanuväärivad on dokumendid, mis leiti Pariisis Prantsuse välisministeeriumi jäänud arhiivis. Need on end. prantsuse saadiku Stokholmis aruanded, mis käsitlevad Kaganovitši ja naissaadiku Kollontai kõnesid usaldusisikute kitsamas ringis N. Liidu välispoliitika sihtide ja taktika üle.

Oma usaldusmeeste rahustamiseks, keda häiris lepingute sõlmimine N. Liidu poolt kodanlike riikidega, seletasid mõlemad, et ei maksa uskuda, nagu antaks Moskvas tähtsust paktidele, lepingutele, kohustustele ja muudele paberilipakatele. N. Liit on alati valmis murdma oma huvides igat lepingut, olgu tal niipalju allkirju ja pitsereid kui tahes.

Ei ole kahtlust, et N. Liit ka edaspidi *jatkab* oma pettusi. Need *riigid*, kes on *läinud* bolševistliku Venemaaga ühte teed, saavad kindlasti kord omal nahal tunda selle reetlikkust. Meie teame aga, et bolševismiga ei saa olla mingit pakteerimist, vaid kõik lahendatakse relvaga käes võitlusväljadel.

P. A.

Kõrge aumärk Läti vabatahtlike brigaadi ülemale

Führeri peakorterist, 28. märtsil. Führer annetas SS-oberführer Heinrich Schuldtile, 2. Läti SS-vabatahtlike grenaderibrigaadi ülemale kui 56. sõdurile Saksa sõjaväes mõõkadega Tammelehise Raudristi Rüütliristi juure.

SS-oberführer Schuldt leidis 15. märtsil raskeis võitlusis idarinde põhjalõigus kangelassurma.

Kindral-feldmarssal Manstein kuulab ühel külaskäigul sõdurite rindeelamusi.
Pk.-Fremke (Wb)

Koos Saksamaaga Moskva vastu

Valge-Vene pühitses oma vabaduspäeva

Minskist, 27. 3. Mälestades 25. märtsi 1918. a., mil endise Valge-Vene rahvavabariigi nõukogu kuulutas saksa relvade kaitse all seistes Valge-Vene iseseisvaks, pühitses valge-vene rahvas tänavu seda päeva erilise pidulikkusega. 25. märtsi 1918 aktiga purustati igaveseks poliitilised sidemed, mis kaua aega ühendasid Valge-Venet Venemaaga. Kuigi esimese maailmasõja tulemused võtsid valge-vene rahvalt võimaluse oma iseseisvuse säilitamiseks, arenes ometi veerand sajandi jooksul valge-vene liikumine, millisest võrsus see sugupõlv, kes praegu juhib võitlust oma rahva ja kodumaa vabaduse eest. Nagu 25 aasta eest, nii seisab valge-vene rahvas ka praegu Saksamaa kõrval vilhases võitluses oma surmavaenlase Moskva ja juudi bolshevismi vastu.

Rahvusliku tähtpäeva mõtet väljendab parimini Valge-Vene kesknõukogu presidendi, prof. Ostrovski üleskutse rahvale, milles muu seas üteldakse: „Tervete sugupõlvede töö ja võitlus viis meid 25. märtsini 1918, mil valge-vene rahvas avaldas kogu maailmale oma tahet ja soovi, elada sõltumatut riiklikku elu. See oli rahvuslikuks testamendiks kõigile tulevastele põlvedele. Õiguse taastamiseks vabal maal ei võitle tänapäeval enam üksikud rühmad, vaid terve rahvas." Osutades Moskva poolt antud käsule, hävitada valge-vene rahvas terveni, lõpeb üleskutse järgmiste sõnadega: „Tänapäeval võime usaldusega vastu vaadata tulevikule. Peale õiguse, mis alati püsis meie poolel, omame nüüd valge-vene kodukaitset, kelle read, kui vaja, suurenevad. Meie usk oma tulevikku on seda suurem, et meiega koos võitlevad ühise vaenlase vastu võimas saksa sõjajõud ja selle liitlased."

Kuna juba ennelõunal valge-vene töötav rahvas oli oma töökohtadel käitiste-aktuste näol mälestanud päeva ajaloolist tähtsust ja noorsugu koolides andis oma tõotused vaba Valge-Vene heaks, siirdu'i Minskis pealelõunal pidulikus rongikäigus prof. Ignatovski hauale, kes langes valge-vene õpetlaste ja eksimatute rahvuslikkude eestvõitlejate hiilgava eeskujuna bolshevismi ohvriks.

Rahvuslikkude pidustuste kõrgpunkti moodustas meeleavaldus Minski linnateatris, kus pidukõnega esines Valge-Vene kesk nõukogu liige Katubovitsh. Meie tunneme, rõhutas kõneleja, poliitilist sõltuvust väga hästi. Meie teame, mida see meile maksis. See maksis meile 1.800.000 parima valgevenelase elu. Päästmise tõi meile saksa sõdur. Sellepärast peame me kõik vaatama 22. juunile 1941 kui päevale, mis äratas bolsheovikkude poolt 1918. a. katkestatud ajaloo taas uuele elule. Sel päeval alustas meie rahvas taas loovat tööd. Selles ülesehitustöös ja võitluses oma rahva vabaduse eest, sidusime oma saatuse teadlikult Saksamaa omaga, kuna ei keegi teine kui Saksamaa vabastas meid bolshevistlikust orjusest ja kuna Saksamaa on ainsaks maaks maailmas kes suudab purustada meie suurima vaenlase.

Pidulikult häälestatud koosolek, milline avaldas kõnelejale täielikku heakskiitu, võttis üksmeelselt vastu resolutsiooni, milles üteldakse:„ Bolshevistlik Moskva röövis meilt 1918.a. riikliku sõltumatuse ja hävitas meie rahva, meie majanduse ja meie rahvusliku kultuuri pea täiesti. Saksa sõjaväe poolt minema aetuna näeb ta nüüd uuesti vaeva, et tungida meie kodumaale, et meie rahvast lõplikult välja juurida. Me aga anname täna Moskvale oma otsustava vastuse: „ära teie verised küüned meie kodumaa kallalt! Me tõotame pühalikult, et tõuseme saksa rahva kõrval oma isamaa kaitseks ja et me ei pane enne relvi maha, kuni on saavutatud lõplik võit."

Agronoom Johan Kalm 60-aastane

31. märtsil täitus 60 aastat agronoom Johan Kalmi sünnist. Johan Kalmi nime tunneb mitte üksi kogu meie põllumajandusharitlaste pere, vaid ka suur osa põllupidajaist nende organisatsioonide tegevuse kaudu, kus Johan Kalm on aastaid töötanud kaasa juhtijana. Sest ei ole põllumeest, kel Eesti Seemnevilja Ühisusega ei ole olnud tegemist. Samuti on suurele osale põllupidajaile tuntud Eesti Põllumeeste Keskseltsi tegevus. Mõlemaisse neisse organisatsioonesse on Johan Kalm pühendanud lõviosa elutööst. Alates 31. märtsist 1919 on J. Kalm juhatuse esimehena pidevalt organiseerinud ja juhtinud Eesti Seemnevilja Ühisuse tegevust kuni käesoleva ajani. Selle 25 aasta kestel on väikesest algatusest võrsunud meie põllumeest teeniv võimas põllumajanduslik organisatsioon. Ainult agr. Johan Kalmi osav ning aega ja inimesi mõistev juhtimine on Ühisuse viinud läbi neist tormidest ja raskustest, mis selle aja kestel on üle käinud meie maa ja rahva elust. Vaatamata kõigile murrangutele, mis ESÜ-st selle aja kestel tabanud, on ta siiski oma põhialustel jäänud senini *püsima ja teenib* kindlalt Eesti põllumeest edasi. Selles on kahtlemata teeneid agr. Johan Kalmil, kelle ennastsalgav töö ning ausast ja julgest võitlusvaimust juhitud meel on suutnud säilitada ESÜ olemasolu.

Läti Rahvaabi annetus Eesti elanikkonnale

Eesti Rahva Ühisabi nimele saabus telegramm Läti Rahvaabi juhilt Pawasarsilt, milles viimane teatab, et Läti Rahvaabi annetab sõjategevuse läbi kannatanud eesti elanikkonnale 100.000 marka ning samuti ka esemeid ja ravimeid esmaabiks. Esemed loodetakse saata teele Tallinna juba lähemail päevil.

Harjumaalt 6000 rindepakki

Rööbiti sõjakorjanduse ning pommitusohvrite ja evakueeritute abistamisega on Harjumaal edukalt arenenud ka kingituspakikeste kogumine eesti rindemeestele.

Kui esialgsete kavatsuste kohaselt taheti ERÜ Harjumaa ringkonnas valmistada sõjameestele pühadeks 4500 kingituspakikest. siis nüüd on piirkonnajuhtidelt saadud and, mete järgi tegelikult valminud juba üle 6000 pakikese.

Kuna annetuste kokkutoomine praegu pidevalt jatkub, siis võib oletada, et pakkide arv suureneb veelgi tunduvalt.

TASSi juures on kõik võimalik

Kas oleks võimalik anda Tass'i agentuurile nõukogude olukorra kohaselt üldiselt kehtivat „valede kuninganna" ja „rõveduse tšempioni" tiitlit. Kuna aga Tass on orgaaniline osa tollest ebatavalisest riigist, mille orjastamistdemokraatiat-NKVD-vabadust ja väljakurnamist nimetatakse tööliste valitsuseks, *siis võib loobuda selle stalinliku* petmiskeskuse erilisest kvalifitseerimisest.

Nõukogude informatsiooni uusim number väärib siiski märkimist. Stokholmi langesid pommid, mis on Nõukogude päritoluga. Vaevalt aga saab Rootsi sellekohane informatsioon maailmale teatavaks, kui juba Tass otsekohe kirjutab, et see olevat täiesti vale. Ükski vene lennuk polevat Stokholmis käinud. Tass'i vastus tuli nii kiiresti, et tuleb küsida, kuidas võis Tass üldse nii ruttu kinnitada, et nõukogude lennukid pole Stokholmi kohal käinud? Siin võib siiski olla tegemist arusaamatusega. Arvestades nõukogude lendurite orienteerumisvõimet, mida kogesime juba 1941. a., kui nad ründasid Berliini asemel üht Preisi küla, on mõeldav, et nad ka siin põhjalikult valesti lendasid. Seda tuleks ometi kord rahvusvaheliste tavade kohaselt järele uurida. Tass aga teab juba esimesest allikast, et see on võimatu.

Möödub üks päev ja Tass muutub ettevaatlikumaks.

Kui Rootsi poolt on oodata protesti avaldamist, siis teatab Tass, et asjaolu selgitatavat. (Niisiis oli asi enne Tassi dementi avaldamist järele uurimata.) Kui siis Rootsi esitas protesti, seletas Tass äkki, et olevat tehtud kindlaks, et siin oli tegemist „saksa-poolse provokatsiooniga", nimelt olevat saksa lennukid heitnud vaeste bolshevikkude solvamiseks Stokholmile nõukogude pomme, mille tõttu on Nõukogude valitsusel loomulikult õigus lükata tagasi Rootsi protesti. Tass'i võivat ju teatavasti usaldada...

Ei tule üllatuda, kui järgmisel korral Tass avastab, et saksa lennukid pommitavad saksa linnu inglise pommidega, et õhutada viha Stalini liitlaste vastu. Tass'i juures on kõik võimalik. Lõpuks laskis Tass vennalikus üksmeeles nõukogude informatsioonibürooga surra isegi 10.000 Poola ohvitseri ehtsa bolshevistliku kuklalasuga saksa käe läbi ja ajal, mil need ohvitserid olid NKVD poolt vahistatud. Ja kas ei hävitanud Tass saksa võitlejad Tsherkassõi juures täielikult just silmapilgul, kui nad murdsid rõngast läbi ja tungisid välja oma vabastajate juurde.

Belgia leegioni juht Leon Degrelle, kes jutustas oma Tšerkassõi elamusi Berliinis välisajakirjandusele, olevat ju, nagu Tass tõendab, tegelikult toodud vangina Moskvasse.

Tass on NKVD kõrval Nõukogude riigi iseloomustavamaid asutusi; kes ei ole sellest teadlik ja peab Tassi oma mõiste järgi teadete agentuuriks, võib imestuda Moskva juutide-petiste Stokholmi eskapaadi üle.

Viimse hetkeni...

Noortest koosneva eestlaste kompanii kõigutamatu võitlusvaim

Kuski Ilmjärve piirkonnas, ühes viletsas, lagunenud vene külas sooritasid noored eesti poisid sõjalist väljaõpet. Seal oli noorikoos igast kodumaa nurgast ning ei puudunud rahvuskaaslased ka ida-aladelt, kelle vanemad kord minevikus olid asunud elama Venemaale. Kuid poisid olid sulanud kiiresti ühiseks pereks, kompaniiks, kelle eesmärgiks oli tutvuda oleva moodsa sõja taktikaga ja relvadega, et siis juba õppinud sõjameestena minna täienduseks lahingkompaniidesse. Kõik arenes vajalikus tempos, poisid olid innustunult asja juures ja kõikide tahteks oli, et jõuaks väljaõpe kiiresti lõpule ja siis juba — rindetulle.

Kuid sõjas on igasugused üllatused hetkeliselt võimalikud ja kõik hakkab kulgema hoopis teisiti kui see kord oli plaanitsetud. Iga homne päev, isegi iga moment toob uusi üllatusi.

Ühel jaanuari hommikul tuli kolm leedulast joostes külla, ise kiirustamisest higised. Alarm! . . . Kiiresti välja võtta laskemoon ja relvad kaasa, kusagil, võrdlemisi lähedal, ründab bolševik! On murdnud liinist läbi ja tungib üha edasi!

Kiiresti läks nüüd kõik. Peagi olid relvad käes ja üks rühm allohvitser J. juhatusel hakkas marssima määratud suunas. Rühm läks välja eesmärgil sooritada eeluuret, sest polnud hetkel selge, kui kaugele oli vaenlane jõudnud.

Allohvitser J. rühma ülesandeks oli sooritada luuret ning julgestada veel üht tähtsat maanteed. Peagi tuli rühmale järele kogu eestlaste kompanii ning ka sakslasi. Nüüd anti tee julgestamine üle sakslastele ning eestlased hakkasid käima piirkonnas, et teha kindlaks vaenlase asukohti ja liikumist. Olgugi et poisid sooritasid selliseid ülesandeid esmakordselt, tuldi sellega suurepäraselt toime. Peagi tehti kindlaks, et bolševikud olid tunginud ühe jõe jooneni. Oli tähtis kindlustada omapoolset kallast, mis ka otsekohe võeti ette saksa üksuste poolt.

Rühm eestlasi allohvitser J. juhtimisel sai enesele tähtsa ülesande. Tuli kaitsta üht tähtsat tugipunkti, mis asus ühes eespoolses, teistest eraldatud külas. Seda küla tuli kaitsta iga hinna eest.

Allohvitser J. asus oma meestega määratud kohale. Hiljem saadi teateid, et ühel küljel oli vaenlane neist poolkaares juba möödunud. Kuid julgeid poisse see ei kohutanud. Rühm tahtis auga täita oma ülesannet.

Pakasetaat oli tige. Märatses ja ulus ning keerutas sõjameestele tuisku näkku. Eriti raske aga oli vahipostidel täita oma ülesannet, kuna tuisk öösel muutus niivõrd maruks, et polnud midagi võimalik enese ümber näha. Ja külm kippus kallale, sest tuli lamada tundide viisi paljal lumel.

Siis aga tuli keegi päästvale mõttele. Külast toodi õlevihke. Nendest ehitati enestele toredad pesad, mis eemalt vaadates näisid põõsastena. Pealegi olid need niimoodi veel heaks moondamiseks.

Hommiku eel rauges tuisk. Poisid vaatasid pesadest välja. Ümberringi, nii kaugele kui silm ulatas, põlesid külad. Ent siis köitis postide tähelepanu miski muu. Vastasküladst hakkas nende poole sammuma kolm relvastatud bolshevikku.

— Vaata, venelased tulevad! — ütle äkki üks eestlane allohvitser J-le, kellega nad kössitasid kahekesi ühes moondatud põõsas.

— Tsst! Ole vagusi, lase tulevad pealegi, — vastas allohvitser J.

Bolshevikud tulid nüüd otsejoones nende suunas. Olid juba päris nende lähedal, kui allohvitser J. äkki käratas:

— Parool!

— Ei tea parooli! — vastasid nad rahulikult.

— Mis rahvusest teie olete? — küsis nüüd eestlane kõige puhtamas vene keeles.

— Loomulikult venelased! — vastasid küsitud, lisades sellele juure ka rasvase vene vandeseeria.

— Käed üles! — käratas nüüd allohvitser J.

Kaks bolshevikku tõstsid käed, kuna kolmas ei tõstnud. Ent peagi sunniti ka seda käed tõstma. Nüüd seisti vaenlasega silm silma vastas. Kuna eesti poistel oli seljas valge talveülikond, pidasid bolshevikud neid omadeks. Üks neist vaatas allohvitser J-le näkku, sest vaheajal oli tõusnud kuu taevasse, patsutas talle õlale ja lausus:

— Ohoo! Omad. No vot, tublid poisid Või tulete meile säärast nalja tegema.

Kuid eestlased ei mõtelnudki oma vaenlastega nalja teha, vaid kõige kategoorilisemalt „paluti" relvad ära anda ja kaasa tulla. Alles nüüd venisid bolshevike näod pikaks.

Otsekohe võeti neilt relvad ja toimetati samas ka läbiotsimist. Bolshevike taskust, kes ei tahtnud käsi püsti tõsta, leidsid poisid kirjatasku, kus vahel olid tähtsad dokumendid ja ümbruskonna kaardid. Nagu peagi selgus, pidi vastane vangide andmetel olema alles neist nelja kilomeetri kaugusel. Sellest ka see sissekukkumine. Ent siis tuli päevavalgele veel üks tore dokument, mis tõendas, et selle omanik oli poliitiline komissar. Poiste rõõm sellise vangi saamise puhul oli eriti suur. Vangid toimetati kohe staapi.

Esimesed vangid ilma püssipauguta! See tõstis noorte sõjameeste tuju haripunktile.

Bolshevikud hakkasid taas kaugelt külgedelt üritama rünnakuid. Tugipunkti kaitsevat rühma ähvardas ümberhaaramise oht. Kuid abi saabus parajal ajal rünnakkahurite ja stukade näol, mis tekitasid vaenlasele suuri kaotusi ja tõrjusid selle kabuhirmus tagasi.

Järgmine öö möödus jällegi tuisus ja tormis. Torm märatses nagu hulluna. Hommiku hämaruses hakkasid bolshevikud koondama jõude otse tugipunkti vastaskaldal. Lagunenud maja räästa vahelt võisid poisid jälgida, kuidas vaenlane tõi kohale uusi vägesid ning voor voori järele veeres külla. Olukord ähvardas muutuda tõsiseks.

Ja algaski see, mida oodati. Pärast lõunat hakkas vaenlane ägedalt suurte jõududega ründama.

— Vastu pidada ja tugipunkti hoida seni kuni järgmises külas on loodud kindel kaitseliin!

See oli range käsk staabist ja sellest ei tohtinud taganeda. Vaenlane hakkas peale suruma massiliselt, võttes küla ühtlasi raskerelvade marutule alla. See oli noorte sõjameeste närvide proov. Kas peavad vastu? Neist olenes nüüd palju!

Ahelik teise järele tuli venelasi. Eestlaste kiired kuulipildujad niitsid armutult ründajaid. Ka eestlaste seas oli juba haavatuid. Kuid keegi ei mõtelnudki taganemisele, vaid võideldi edasi. Nii võitles üks Hiiumaa poiss ka siis veel edasi, kui kuul oli läbistanud jalasääre! Noored võitlejad andsid hiilgava tunnistuse oma sõjamehelikkusest.

Bolshevikud, nähes, et nii pole võimalik küla vallutada, võtsid tarvitusele uue taktika. Marulise raskerelvade tule kaitsel hakkasid nad külale lähenema hüpetega. Olukord läks kriitiliseks — vaenlase ülekaal oli tohutu suur.

— Mida peame tegema? — küsis allohvitser J.

— Vastu pidada!

See oli jälle kategooriline nõue.

Jälle niitsid eestlaste kuulipildujad vaenlasi. Ent juba olid bolshevikud lasknud küla, mida pidid eestlased kaitsma, põlema. Leegid loitsid kõrgelt ja polnud enam kusagil vaenlase kuulide ning miinide eest võimalik varju leida. Nüüd saatis allohvitser J. rühma ära tahapoole. Jäi ise viie mehega veel edasi tugipunkti kaitsma.

Leegid paisusid ning vaenlane üha ligines. Suures kuumuses lamasid poisid ning tulistasid ikka veel üha liginevat vaenlast.

— Vuhh! — lajatas äkki üliraske miin otse nende juures.

— Poisid, ma sain haavata! Kogu keha on nagu tuld täis! — ütles äkki allohvitser J. Poisid olid mures oma juhi väljalangemise pärast.

Varsti aga tuli staabist teatetooja käsuga tagasi tõmbuda. Tagapool oli korraldatud kindel kaitseliin. Flakid ja õhutõrjepatareid, mis rakendatud kaitseks, olid juba asetatud kohtadele, kaitsjatel kindlad seisukohad sisse võetud. Kaugel ees oleva tugipunkti võib maha jätta.

Veel kord niitis kiire kuulipilduja bolshevikke ning siis ajasid poisid endid püsti, võtsid kuulipilduja selga ning hakkasid ettevaatlikult põleva küla varjus taganema, haavatud rühmaülem koos nendega. Ta oli veel võimeline kõndima omal jõul!

Olles juba jõudnud kaugele, vaatasid poisid tagasi. Küla põles nagu säraküünal. Kuid ülesanne oli auga täidetud — seda oli kaitstud viimse hetkeni. Esimesele lahingulisele tuleproovile võisid noored olla uhked.

Sõjakirjas. Aimur Murd.

Noorsportlane Ago Mikkelsaar †

Neil päevil sai teatavaks, et Helmest pärinev paljulubav ja mitmekülgne noorsportlane Ago-Roolain Mikkelsaar on langenud võitluses enamluse vastu ja sängitatud mulda kaugele kodumaast.

Temaga kaotas Helme oma parimaid ja innukamaid sportlasi, kelle saavutused äratasid tähelepanu kaugemalgi ja kes palju kordi on kaitsenud koduvalla spordiau, tulles heade tagajärgedega esikohtadele väga mitmekesiseil spordialadel.

Õhukaitsejuhi korraldusi tuleb igas olukorras vastuvaidlematult täita.

Terrorirünnakute kahjud sõjakahjudena registreerimisele

Pärast nõukogude võimu kukutamist Eestis alustati peale muu ka sõjakahjude registreerimis- ja hindamistöödega, millised tööd olid juba lõpukorrale jõudmas.

Rinde lähenemisega Eestile tuleb meil aga paratamatult kanda veel uusi varalisi kahjusid.

Kõigi eespoolnimetatud kahjude registreerimiseks ja hindamiseks moodustati juba 1941. a. sügisel kõigi kohalike omavalitsuste juure sõjakahjude hindamise ametid. Vastavate määruste ja sõjakahjude hindamise peaameti korralduste alusel kuuluvad nende ametite poolt registreerimisele ja hindamisele teiste vastavate kahjude kõrval ka kõik Eesti maa-alal otseselt sõjategevuse, eriti relvade ja muude võitlusvahendite käsitamise läbi või muude sõjaliste teguviiside, nagu purustamiste, süütamiste jne. tagajärjel tekkinud kahjud.

Sellekohaselt kuuluvad registreerimisele ja hindamisele ka kõik kahjud, mis Eesti maa-alal on tekitatud terrorirünnakutega, parašütistide tegevuse ja muu sellelaadse tegevuse läbi.

Registreerimisele ja hindamisele sõjakahjudena ei kuulu ainult niisugused, kahjud, millede väärtus 1930. a. hindade järgi on alla 50 Eesti krooni.

Kannatanuil tuleb tekitatud kahjud üles anda vastava vormi kohaselt sõjakahjude hindamise maetile kahju tekkimise asukohas. Vastavad planketid sõjakahjude ülesandmiseks on saadaval kohalikes sõjakahjude hindamise ametis, kus antakse ka lähemaid seletusi.

Sõjakahjude registreerimist ja hindamist korraldav määrus ja juhendid on avaldatud Amtsblatis nr. 27—194:. a.

Väeosad toetavad kannatanud tagalat

Enamlusevastaseks võitluseks Eesti väeosadesse lipu alla koondunud mehed võtavad sooja südamega osa enamliku terrori rünnaku läbi raskustesse sattunud kaaseestlaste saatusest. Eesti väeosadelt on viimastel päevadel ERÜ-le laekunud suuremaid rahalisi annetusi terrorirünnakuil kannatanute abistamiseks.

Lisaks varemmainitud annetustele saatis 1. piirikaitse rügemendi 2. pataljon ERÜ keskametile 5810 riigimarka. Sama pataljoni 6. kompanii oli juba mõni päev varem annetanud 1400 rmk., seega on 2. pataljoni koosseis ühe nädala kestel annetanud 7210 riigimarka. Summa on määratud enamlikul terrorirünnakul kannatada saanud perekondadele, kelle perekonnapead viibivad rindel kodumaa kaitsel.

Kapten Mölderi pataljoni ohvitserid, allohvitserid ja sõdurid, kes alati on osutanud valmisolekut rahvuskaaslaste abistamiseks, panid kokku ja andsid ERÜ-le edasi 4662 riigimarka, sooviga, et summa kasutatakse enamliku terrorirünnaku all kannatanud kaaseestlaste abistamiseks.

Annetuse kaaskirjas avaldavad isamaakaitsjad lootust, et nende annetus on märgiks meie rahva purunematust kokkukuuluvustundest, et tagala kõigi raskuste kiuste jääb kindlaks ja toetab rinnet tema võitluses.

Õhurünnaku ohvreile jalatseid ja tekstiilkaupu kõigist kauplusist üle maa

Kuna paljud Tallinna elanikud, kes 9/10. märtsil Tallinnale teostatud õhurünnaku all kannatasid, pole mitmesuguseil põhjuseil saanud osta neile lubadega määratud kaupu Tallinnast ja tahavad seda teha oma uue elukoha lähimast kauplusest, on majandus ja rahandusdirektor avaldanud teadaande, mille alusel iga õhurünnaku all kannatanud Tallinna elanik saab temale määratud tekstiilkauba ja jalatsid tasuta igast vastavast kauplusest üle maa.

Selleks tuleb esitada Tallinna linnavalitsuse Kaubandus-Tööstusosakonna Varustusameti ostuluba. Ostuluba, mis võimaldab jalatsite ja tekstiilkauba saamist tasuta, peab olema välja antud pärast 16. märtsi s.a. ja varustatud templiga „Õhurünnaku läbi kannatanud" või „Õhurünnaku ohver". Kauplused koostavad nim. müükide kohta nimistud, mis peavad sisaldama ostuloa numbri, ostja perekonna ja eesnime, kauba nimetuse ja koguse, üksuse hinna, kauba koguväärtuse ja ostja allkirja kauba vastuvõtmise kohta. Nimistud esitatakse koos ostulubadega Tallinna Linna Kassale, Tallinn, Mundi tän.2, kus nende alusel makstakse kauplusile välja raha. Pärast nimistute kontrollimist antakse ostuload kauplusile tagasi

Töölistele maksetakse palka ka teatavate pühapäevade eest

Teatava ebaõigluse kõrvaldamiseks, mille põhjuseks on asjaolu, et töötajad, kellele makstakse tasu päevapalga alusel, kaotavad pühade puhul, millal nende käitis ei tööta, ka selle päeva tasu, on vastava määruse alusel sisse seatud n. n. kvalifitseeritud pühad. Selle määrusega kõrvaldatakse see ebaõiglus, mille tõttu päevapalga saajad olid halvemas olukorras võrreldes kuupalgalistega.

Need kvalifitseeritud pühad Eesti kindralkomissari piirkonnas on järgmised:

1. Uusaasta, 2. teine lihavõttepüha, 3. 1. mai, 4. teine nelipüha, 5. Vabastamispäev (22. juuni, või siis selle asemel jaanipäev, 24. juuni), 6. esimene jõulupüha, 7. teine jõulupüha.

Määruse alusel saavad töötajad nende pühade eest samasugust tasu, nagu nad sel päeval olaksid töötanud. Näiteks kui mõni neist pühadest langeb laupäevale, siis maksetakse töölisele sel puhul tasu 6-tunnise töö päeva ulatuses. Ka tükitöölised saavad sama tükitöö tasu, mis nad oleksid saanud sel juhul, kui see päev olnuks tööpäev.

Kui mõningad majanduslikud käitised oma toodanguala tõttu ei saa katkestada oma tööd neil pühadel, siis tuleb töölistele neis käitisis mainitud kvalifitseeritud pühadel sooritatud töö eest pääle tavalise päevatasu maksta veel 100% lisatasu.

Selleks aga, et vältida pühade omavolilist pikendamist, näeb määrus ette, et töötajaile kes puudusid töölt põhjuseta päeval enne või pärast püha, ei makseta mingit tasu mainitud kvalifitseeritud pühapäeva eest.

Seega on mainitud määrusega loodud olukord, et ka päevapalga saajad võivad pühadest tunda täit rõõmu, teades, et neile ka selle päeva eest makstakse tasu ja et nad seega pole halvemas olukorras kuupalgalistest.

Jõuline ja mehine sõdur Soome luureüksusest, kes olnud päevi bolshevikke jäljitamas Lapimaa metsades. (PK.-Kessler Wb.)

Kursused kutseta kooliõpetajatele

Arvesse võttes, et koolitööle on viimastel aastatel rakendatud arvukalt kutseta õpetajaid, siis korraldatakse Haridusdirektooriumi koolivalitsuse poolt eeloleval kevadperioodil nende teadmiste täiendamiseks rida pedagoogilisi kursusi. Kursused toimuvad järgmistes kohtades:

Pärnumaal — Taali algkooli ruumes 100 osavõtjale kahes vahetuses 24. maini ja 31. maist kuni 1. juulini.

Viljandimaal — Saarepeedi algkooli ruumes umbes 140 osavõtjale kahes vahetuses 24. aprillist kuni 24. maini ja 31. maist kuni 1. juulini.

Saaremaal — kas Kallemäe või Kahtla algkooli ruumes umbes 50 osavõtjale 31. maist kuni 1. juulini.

Kursuste kestus on üldse 24 tööpäeva ning kestab iga päev 6 tundi

Kursused on määratud neile kutseta õppejõududele, kes ei ole saanud üldse pedagoogilist ettevalmistust, kuid töötasid 1943-44 õppeaastal õpetajatena ja kes vastava koolinõuniku arvates võiksid jääda töötama ka tulevikus. Samuti võib kursustele vastu võtta ka gümnaasiumi lõpetanuid. 24. aprillist kuni 24. maini korraldavaist kursusist osavõtta soovijail tuleb end registreerida kursuse asukohale vastavas maakoolivalitsuses hiljemalt 17. aprillini.

Kursuste lõpul korraldatakse kursusest osavõtjaile katsed vähemalt kahes kursusel käsitletud aines. Lähemad korraldused katsete kohta antakse hiljem.

Kursusest osavõtjad, kes katsed sooritanud, saavad vastava tõendi kursuse lõpetamise kohta.

Kursusel võetakse läbi järgmised ained — eesti keele metoodika koos koduloo ja kirjatehnikaga, matemaatika, saksa keele, maateaduse, loodusõpetuse ja ajaloo metoodist ning üldküsimusi käsitlevaid alasid.

Kursuste juhatajateks on Viljandimaal koolinõunik M. Roots, Pärnumaal koolinõunik K. Oglas ja Saaremaal koolinõunik V. Noot.

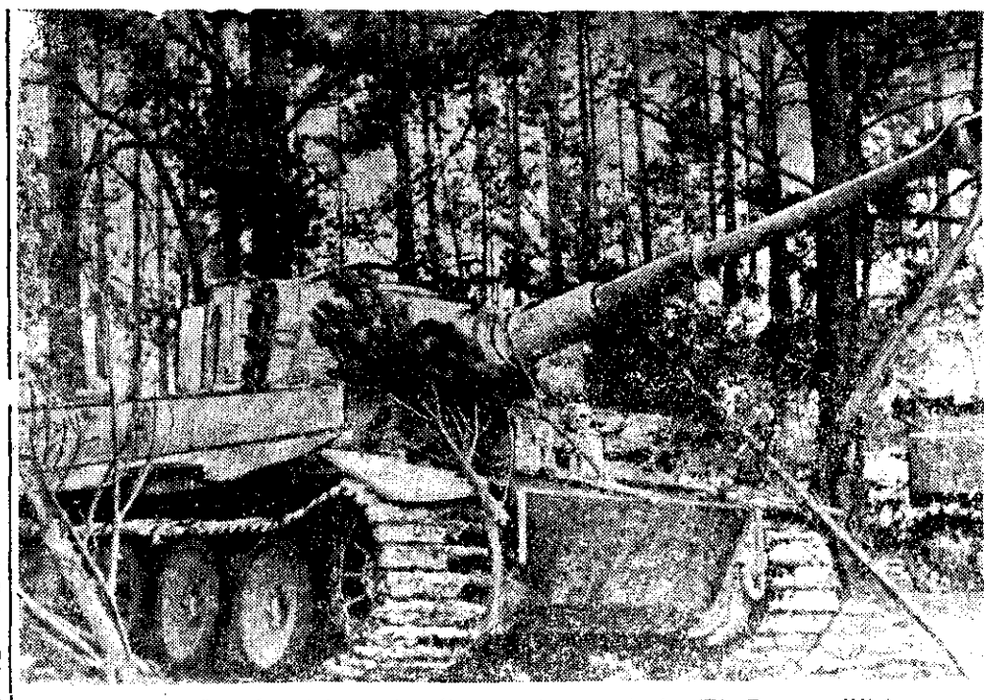

„Tilger"-tank ootab maskeerituna metsas vastast. (Pk.-Bavay. Wb.)

Külasaunad täitapperuumidena

Kuiv kuumus hävitab täid ja täimunad

Igaühe kohuseks on võidelda täide vastu, sest nad levitavad hädaohtlikke nakkushaigusi, nagu tähniline soetõbi, korduv soetõbi ja viiepäevapalavik.

Suuremates linnades on täidest puhastamine võrdlemisi hästi korraldatud kuna seal levib nõuetavaid täitapmisasutusi. Halvem on olukord aga maal. Maaelanik ei või ju mitte alati ette võtta pikka teekonda lähemasse täidest puhastamise asutusse. Sellepärast tuleb seal rakendada saunad täide vastu võitlemiseks. Nagu kogemused on näidanud, on külasaunad selle ülesandega tulnud hästi toime, peab ainult oskama neid selleks otstarbeks õieti kasutada.

Eestis kasutatakse külasaunasid üsna sageli riiete puhastamiseks täidest. Selleks riputatakse riided pesemisruumis üles ja valatakse rohkesti vett kuumadele kividele. Soojus tõuseb 70-80 kraadini. See viis on küll kaunis tuntud, annab aga vähe tulemusi. On teada, et vesi ainult 100 kraadi C juures muutub auruks. Kui soojus ei ulatu 100 kraadini, võib kõnelda ainult tulisest veeudust, aga mitte aurust. Aur koosneb kõige vähematest veeosakestest, udu aga võrdlemisi suurtest tilkadest. Oma osade väiksuse tõttu tungib aur hästi riietesse, udu seevastu aga väga vähesel määral ehk üldse mitte. Selle tõttu tapab kuum udu ainult need täid ära, millised asuvad riiete pealispinnal ja sattuvad veeudugu otseselt kokku.

Hoopis teistsugune on lugu, kui külasaunades kasutatakse täide hävitamiseks mitte kuuma udu, vaid kuiva kuuma õhku. Selleks otstarbeks tuleb saun kütta 2-3 korda tugevamini kui tavalise pesemise puhul. Sauna kütmisel tuleb jätta uks ainult nii kauaks lahti, kuni kivid on küllaldaselt kuumenenud. Siis tuleb see sulgeda kindlalt. Sarnase talitamise juures võib külasaunas saavutada lae alla temperatuuri kuni 130°. Lava läheduses kõigub see 80 ja 85 kraadi C vahel. Põranda kõrgusel soojus talvel 30 ja 35 kraadi, suvel 50 ja 55 kraadi vahel. Hästi ehitatud saunas muutub temperatuur esimese kahe tunni vältel üsna vähe, kergemini ehitatud saunas langeb see ülemistes õhukihtides selle aja jooksul ka ainult 5-8 kraadi võrra. Arvestades sellega, võib sauna kogu ülemist osa umbes kuni 1 m ulatuseni laest kasutada riiete puhastamiseks täidest.

Enne ahju kütmist saunas tuleb seal nöörid üles tõmmata ja vähemalt kahekordselt ükseteise peal. Seejuures ei tohi alumised nöörid olla madalamal kui ülemise lavaastme kõrgusel. Nööri võib asendada ka kergete ritvadega. Kui ahi on küllalt tuline (kivid ei pea sugugi mitte olema tulised punahõõgumiseni) ja suits on kadunud, minnakse sauna, suletakse uks ja suitsuroov ning riputatakse riided üles. Juba eesruumis tuleb riided nii valmis panna, et oleks hõlbus neid võtta ja ruttu horisontaalses asendis nööridele ehk ritvadele asetada. Sealjuures ei tohi üksikud rõivad ükseteist katta ja ka mitte sauna alumisse ruumi ulatada. Rõivaste varrukad ja taskud keerda pahempidi väljapoole. Tugevamini täitunud riided võib ülemisel, vähem täitunud alumisel korral rippuma panna. Nüüd lastakse rõivad olla 0,5 tundi kuumuses. Selle aja jooksul ei sure mitte ainult täid, vaid hävinevad ka täimunad. Mingil juhul ei tohi aga valada vett kuumadele kividele. Kasutate puhastamisel täidest peavad need täiesti kuivad olema ja niiske ilma puhul tuleb neid vajaduse korral enne 30-40 kraadiliises soojuses kuivatada. Kui tekib kahtlus, kas kõik täid ja täimunad on hävitatud on soovitav, et 11-14 päeva pärast võetakse ette uus puhastamine. Ei tohi ka unustada sauna põrandat pärast täide hävitamist üle pesta 9% kreosood seebi lahuga või mõne teise desinfitseerimisainega, iseäranis siis, kui tahetakse sauna varsti jälle kasutada.

Hoiduge saksa sõdureid ahvatlemast sõjaväe varustuse müümisele!

Nagu meile sõjaväeliselt poolt teatatakse, tuleb ikka jälle ette, et eraisikud lähenevad saksa sõdureile ja püüavad neid ahvatleda sõjaväevarustuse müümisele või vahetamisele. Sõdureile on ränga trahvi juures keelatud sõjaväevarustust müüa või vahetada. Aga ka eraisikud võetakse neil juhtudel vastutusele. Seepärast juhitakse tungivalt tähelepanu järgnevale:

1) Kes sõjaväevarustust ostab või vahetab või üldse katset teeb sõdureid sõjaväevarustuse müümisele või vahetamisele meelitada, seda karistatakse rangelt.

2) Kes sõjaväevarustust omab ja selle õigusepärase saamise kohta ei suuda anda laitmatut seletust, võetakse samuti vastutusele. Peale sõjaväevarustuse konfiskeerimise ootab teda veel range trahv.

Tubakasaaduste jagamise kohta tsiviilelanikkonnale

Majandus- ja rahandusdirektori vastava teadaande kohaselt on 31. toitlusperioodiks 3. 4. - 30. 4. 1944. määratud kõigile tubakakaardi omajaile kupong nr. 3 vastu 100 paberossi, kusjuures nim. kupong kehtib ajavahemikus 3.4. — 30.4. 1944.

Titlusperioodi tubakakaartide kupongi nr. 5 on pikendatud kuni 17. aprillini s. a.

Majandus- ja rahandusdirektooriumi ametlik teadaanne tubakasaaduste jagamisekohta tsiviilelanikkonnale on avaldatud „Eesti Sõnas" 2. apr. s. a.

Kuressaare merekool andis 20 uut laevajuhti

Laupäeval, 25. märtsil lõppes Kuressaare kapten Julius Teäre nimelises merekoolis õppetöö, mille lõppu tähistati traditsioonilise aktusega.

Kuressaare merekoolist väljus tänavu kokku 20 kutseõiguslikku laevajuhti. Neist sooritas nii kauge- kui ligisõidutüürimehe kutseeksami kumbagi 10 õpilast.

ERÜ lastekodud 1100 evakueeritud lapsele

Enamlike terrorirünnakute all kannatanud või nendest ohustatud linnadest laste maalesaatmiseks on ERÜ asutanud rea uusi lastekodusid ja peatuskodusid lasterikastele emadele.

Tallinnas töötanud ERÜ lasteasutused suleti ja nende varustus, inventar ja personaal saadeti maal asutatud lastekodudesse.

Tallinnast evakueeritud laste paigutamiseks asutati järgmised lastekodud:

Vändras 150 lapsele, Murastes 100 lapsele Saaremaal Kahtlas 100 lapsele, Toris 60 lapsele, Loodis 70 lapsele, Soonistes 50 lapsele ja Pääsküllas 30 lapsele.

Tartumaal Kongutas asutati lastekodu 120 lapsele ja Peedu lastekodu 20 lapsele, pealeselle paigutati ERÜ poolt 40 lapse ümber Meeri lastekodudesse.

Kuressaarest vabatahtlikult evakueeritavatele lastele asutati ERÜ lastekodu Saaremaal Randveres, kus on ruumi 100 lapsele.

Raplas asutati ajutine peatuskodu suuremate lastele, kes lähevad taludesse tööle. Pärnus ERÜ õpilaste- internaadis asutati ajutine peatuskodu läbisõitvatele emadele ja lastele. Pärnumaal Vändras, Abjas ja Mõisaküllas avati kogumispunktid, kust evakueerujaid suunati laiali maale taludesse.

Lastekodudes kehtestati mööduvad suvel lastesuvikodudes kehtinud lisatoidunormid, mistõttu laste toitmine on küllaldane.

Emal mitme lapsega on raskusi majutamisega taludes, seepärast asutas ERÜ peatuskodud evakueerunud lasterikastele emadele.

Abjas emadekodu on määratud emadele, kel on neli ja rohkem last. Nimetatud kodus viibib 160 isikut — 29 ema kokku 130 lapsega.

Kolme ja rohkem lapsega emade jaoks asutati peatuskodu Pärnumaal Massiarus, kus on ruumi 100 isikule.

Kuna mõlemad emadekodud on täis, hiljem aga pöördus ERÜ poole veel emasid, kel on kolm-neli last, asutati veel üks emade ja laste peatuskodu Läänemaal, kus on ruumi 50 isikule.

Kuna paljud emad ei saa töökohustuse tõttu Tallinnast lahkuda, neil aga on nii väikesed lapsed, et neid ei saa paigutada tavalistesse lastekodudesse, avab ERÜ maal lastesõime 50 lapsele.

Tallinna lähedale avas ERÜ rasedatekodu eesti rahvusest emadele, kes elunevad maal või on Tallinnast evakueerunud.

Vajaduse ja võimaluste piirides avab ERÜ veel uusi kodusid evakueerunud lastele ja emadele. Seni on ERÜ oma lastekodudesse maal majutanud 1100 lapse ümber.

Tsiviilelanikonnale ujuvseepi ja pesupulbrit

Vastavalt majandus- ja rahandusdirektori sellekohasele teadaandele müüakse tsiviilelanikkonnale ühtluspesupulbrit ja ujuvseepi.

Müük toimub alates 3. apr. kuni 30. apr. s. a. kõigile 28-33 toitlusperioodi tarbeainete üldkaardi liik A — VL ja A — T (sinised) omajaile kupong „31" vastu. Ühtlasi pikendatakse 28-33 toitlusperioodi tarbeainete üldkaardi liik A — Vl ja A — T (sinine) ujuvseebi ja pesupulbri kupongide „30" ning liik B — VL ja B — T (kollane) ujuvseebi kupongi nr. 2 ja pesupulbri kupongi nr. 5 kehtivust kuni 30 aprillini.

Rinne ja kodu

Ööbisin kord kuskil eesti talus. Talus oli vaid perenaine kahe väikese lapsega. Üks neist oli alles hällis, kuna teine, veidi suurem, vadis joosta põrandal. Nemad kolmekesi moodustasid kogu talu pere. Mees oli mobiliseeritud, rindel.

Õhtul toodi perenaisele kiri. See oli rindelviibivalt mehelt. Nägin, kuis ta avas kirja väriseval sõrmil. Olles selle läbi lugenud, ulatas mullegi lugemiseks.

„Kallid kodused! kirjutas mees. Kasutan jällegi mõnda vähest silmapilku, et enesest anda elumärki. Valmistame taas rindele minekuks. Olime nüüd mõningaid päevi tagalas, kus hulgakesi magasime ühes väikeses talukambris õlgedel.

Oleme läbi teinud mitmeid lahinguid, kord isegi ümber piiratud, kust aga raiusime jõulise löögiga välja.

Tean nüüd, mis on sõda. Olen näinud, kuis kõrvalt langevad sõbrad. Aga see on juba kord sõjas nii ...

Kuidas elate? Kas Leili juba räägib? Tuletab ta ka vahel isa meelde? Muidugi on sul ju raske, aga katsu läbi ajada. Pean olema valvel, et punane vaenlane ei saaks ujutada üle meie kodumaad. Küllap kord oleme jälle kõik koos!"

Olles lugemine lõpetanud, vaatasin hetke naisele. Ta silmi valgusid viivuks pisarad, ohkaski. Kuid kuivatas need kiiresti ja asus jällegi oma igapäevaste toimetuste juurde. Sest tuli ju üksi teha kõiki töid ja peale muu veel korraldada kodu ja hoolitseda väikeste eest.

Ta tegi seda nurisemata. Kandis koormat, mille talle pannud raske aeg. „Olen saanud kaua juba niimoodi läbi, küllap tulen toime ka edaspidi!" ütles tagasihoidlikult ja ma olin sellele võõrale naisele uhke.

Sest kui ta abikaasa kirjas kõneles sõdur rindelt, siis kirja lugejast hoovas seda vaprust ja spontaanset, dünaamilist eestlikku jõudu, mida meie tänapäeval nimetame sõdurlikkuseks. See tähendab seda, et mis ka ei juhtuks, mitte ilalgi alistuda. Sest mis meid just ei murra, teeb meid tuevamaks!

Kui punased mõrvalendurid 9. märtsi öösel märatsesid ja mõttetus purustamiskires süütasid Tallinnas elamukvartaale, seisime kuskil linna-osas põlevate majade juures, välja kantud majakraami vahel. Ümberringi leegitses tulemeri ning taevast sadas üheaegselt alla uusi pomme.

„Ema, kas siis kukuvad pommid õige lähedale kui tugevasti vihisevad?" küsis väike tüdrukuke, kes lamas lumele laotatud vaibal, ajal, mil mõned pommid vihisedes lajatasid õige lähedal. Ema jaatas. Aga laps ei nutnud, ei ülelnud, et kardab.

„Mu mehe küüditasid nad Siberisse, nüüd põletasid mu vara-natukese. Kõik nad on saanud mult kätte. Aga senikaua kui ma ise elan, võitlen ma nende vastu!" ütles naine, kes seisis leegitseva maja juures oma vähese majakraami kõrval, millised suutnud tulest välja tuua. Samas ta kõrval seisis vana proua ja vaatas kui leegid ta maja hävitasid. Ka tema ei nutnud, surus huuled kõvasti kokku ja vaikis. Vaikis nagu sõdur ohtlikul ja otsustaval momendil rindel.

Kannatuste valu vormib inimestest sangareid, kaasaja raskustele mittealistuvaid isiksusi. Kannatused süvendavad sõdurlikkust ja sitkust. Ja toovad inimesed teineteisele lähemale. Ühendavad monoliitseks võitlusüksuseks sõduri rindelt ja töötaja kodukoldelt.

Küsime nüüd eneselt — oleme meie kunagi varem mõistnud sõdurit nii hästi kui praegu? Oleme meie kunagi varem mõistnud sõduri eneseohverdamist ja võitlusraskusi ta kuude- ja aastatepikkustes võitlustes nii hästi kui praegu? Oleme meie kunagi varem mõtelnud selle üle nii põhjalikult järele, et kui väga vaja on meil sõdureid? Sest need mehed, liha meie lihast ja veri meie verest, on see tulemüür, mis hoiab, et kogu meie maa ei satuks hävitavasse punasesse leeki. Nii meie vaim kui ka materjaalsed väärtused. Oleme meie kunagi varem mõteloud selle üle järele kui väga vaja on meil ka kodus olla sõdurlikud, kui väga meie peame hindama sõdurit ja olema ka ise sõdurlikud?

Sest töötame meie kus meie töötame, oleme kus meie oleme, meil on praegu kõigil ühine siht ja eesmärk — sõja võitmine! Sellepärast peame käima sõduriga käsikäes.

Sõdur rindel on harjunud kainelt kaalutlema. Nõuga, mõistusega, relvaga ja jõuga. Suurteks tegudeks on vaja sisemist sütitavat momenti, sisemist inertsi. Ja just tänapäeval on rohkem kui kunagi varem vaja rohkem tegusid ja vähem sõnu. Ka viimaseidki, kuid olgu need kainelt asjalikud ja reaalsuse pinnal. Sest tüsedad sõnad on alati tiivustanud mehist meelt.

Sõdur rindel teab, mis ta kohus. Teda ei maksa sõnadega õpetada kui ei taheta end naeruvääristada. Sõdur võitleb, teguteb. Kord nii, kord teisiti, just nii, kuidas nõuab olukord ja lahing. Ja võimalikult nõnda, et oleks võimalik vaenlast väiksemate omapoolsete kaotustega lüüa. Sõdur — sellesse sõnasse on koondatud, kehastatud niipalju kindlat tahet ja jõudu. Sest rinne on alati ja kõikjal olnud võimeline kostma enese eest ja enese nimel.

Meie teame, et kõndides varemete vahel, tekib tahtmatult teinekord hinge ruineeriv tunnetus, sageli nõrdimuski. Aga kui meie mõtleme, kes on selles süüdi, et näeme siinseal varemeid, siis tahtmatult tõmbuvad käed rusikasse. Ning südamesse tekib erijõud, mis ütleb, et varemetest saame üha uut, raugematut jõudu, teotahet. Ja mida rohkem meis sarnast tunnet tekib, seda tugevamaks meie saame, sest sellest tundest kihutatuna oleme võimelised kord jälle üles ehitama kõik ja veel enamgi, mis vaenlane meil on teinud varemeteks. Teatrihoonete, kirikute ja ajalooliste väärtuste purustamisega ei panda eesti rahvast põlvili. Ei panda põlvili rahvast, kes just läbi nende rakuste ja kaotuste on leidnud üha kindlama hoiaku, õigeima sihi. Oleme leidnud jõulisemalt kui ei kunagi varem oma sõdurliku hoiaku ja käsikäes rindesõduriga, jätkates ühist eesmärki, kinnitame:

„Seda rahvast, kelle rinne ja kodu moodustavad ühise, spontaanse võitlusjõu, ei murra terror. Ei murra terror meie kodude kindlust nagu pole eesti sõdurit kunagi väärtanud punased massid rindel!"

Ja et väike rahvas ühtekuuluvuse ja sõdurliku hoiakuga suudab suurt korda saata, selleks on meil hulgaliselt näiteid oma ajaloost.

A. M.

Kindralkomissar võttis vastu maatööteenistuslaagrist Saksamaalt tagasi jõudnud tütarlapsi

Maatööteenistuse eesmärgiks on linnalapsi lähemale viia maale

Kindralkomissar SA-obergruppenführer Litzmann võttis reedel Kadrioru lossis vastu Saksamaalt vabatahtlikult maatööteenistusest osavõtnud eesti tütarlapsi, kes nüüd jõudsid kodumaale tagasi. Vastuvõtul viibisid kindralkomissari noorte osakonna juhataja bannführer Knoll, tütarlaste juht kindralkomissari juures pri. Jondral, kindralkomissari pressiameti juhataja Lebhert, Eesti Noorte Peastaabi ülem Kalkun, Eesti Noorte Peastaabi tütarlaste juht pri. Juske ja teised ametlisikud.

Kindralkomissar koos abikaasaga tervitas üksikult lossi saali kogunud tütarlapsi, vesteldes nendega ja esitades nendele küsimusi möödunud maatööteenistuse aja kohta. Peale lõunasööki viibisid noored veel mõned tunnid kindralkomissari ja tema abikaasa külalistena sõbralikus ja sundimatus vestluses, jutustades oma muljeist veedetud kuudest Saksamaal Alam-Sileesia germaani noorsoo maatööteenistuse laagris.

Maatööteenistuse eesmärgiks on linnalapsi lähemale viia maale, tutvustada neid maaeluga, põllutööga ja näidata neile milliseid pingutusi peab tegema talumees maa harimisel.

Maatööteenistusest osavõtt oli täiesti vabatahtlik ning kestis eesti tütarlastel 7 kuud, kus juures neile võimaldati veeta jõulupühad kodumaal. Eesti poisid, kes samuti siirdusid vabatahtlikult maatööteenistuse laagrisse Saksamaale, jäävad sinna kuni juuni alguseni. Tütarlapsed tegid päeviti tööd saksa talumajapidamistes, kuna elamine oli koos saksa tütarlastega laagris. Tütarlapsi varustati maatööteenistuse aja vältel kõikide tarvilikkude jalatsite ja riietusesemetega, nii anti 4 kleitti, treeningülikond, töörüided, pesu ja muid tarvilikke tarbeesemeid.

Tütarlapsed olid jaotatud mitmesuguse suurusega talude vahel. Nii ühel tuli töötada 160 ha suuruses majapidamises suure arvu tööjõududega, enamusel aga meil Eestis esineva suurusega taludes. Vaheldumisi tuli teha põllu- kui ka majapidamistöid, kuid see oli alati jõukohane. Söök oli hea ja küllaldane ning kohtlemine saksa talupoegade poolt väga sõbralik ja hoolitsev. Pühapäevad olid vabad ja siis tehti enamasti sõite ümbruskonna linnadesse. Tütarlapsed pöördusid kodumaale tagasi paljude heade muljetega, olles tutvunenud maaga ja inimestega, kelle juures leidsid südamlikku vastuvõttu.

Sõjalis-sportline laager eesti noortele

Käesoleva aasta algul viibisid ligemale sada eesti noortmeest Ida-Preisimaal sõjalis-sportlises laagris, sooritades kuuajalise kursuse, jäädes kõigiti rahule laagri korralduse ja omandatud teadmiste ning oskustega.

Samas korras toimub 23. aprillist kuni 21. maini teine samasugune laager eesti poistele 16.—17. eluaastais.

Laagri eesmärgiks on eesti noorte esialgne ettevalmistus tulevaseks kodumaa kaitsmiseks, kusjuures laagrist osavõtt pole seoses noorte sõjaväkke astumisega. Osavõtt laagrist noortelt isiklikke kulusid ei nõua. Teenistusriietus ja jalanõud antakse laagris, samuti kindlustatakse noored ka haiguste ja õnnetuste vastu. Laagri ajaks on noored vabad põllutöö abiteenistusest või kältise tööst puhkuse korras, millist aega teenistuspuhkusest maha ei arvestata.

Õppelaagrisse komandeeritakse vajalikke õppejõude eesti sõjaväelastest, eriti just keeleliste raskuste vältimiseks.

Laagrist osavõtta soovijad teatagu oma nimi, eesnimi, sünniaeg, elukoht, töökoht ja aadress, isikutunnistuse nr. ja väljaandja asutis kohalikule noortemaleva juhile või otseselt Eesti Noorte Peastaabile, Tallinn, Tõnismägi 9 hiljemalt 10. aprilliks s. a.

„Seitsme venna" meeskonnad võistlesid suuskadel

Põhja-Uusimaal toimus Soome sõdurpoiste suur 400-km meeskonnasuusatamine, millest võttis osa 500 poissi. Poisid jagunesid seitsmesse rühma, millistele oli antud A. Kivi kuulsa romaani järgi seitsme venna nimed. Võistlus algas sümboolselt Hiitukivi juurest, kus Kivi seitse venda võitlesid neljakümne härja vastu.

Päevas katsid võistlevad suusatajate meeskonnad keskmiselt 70—90 km. Võitjaks tuli vanema venna Juhani nimeline meeskond ajaga 38:11,21.

Sõdurpoisid moodustavad Soomes eelsõjaväelise organisatsiooni.

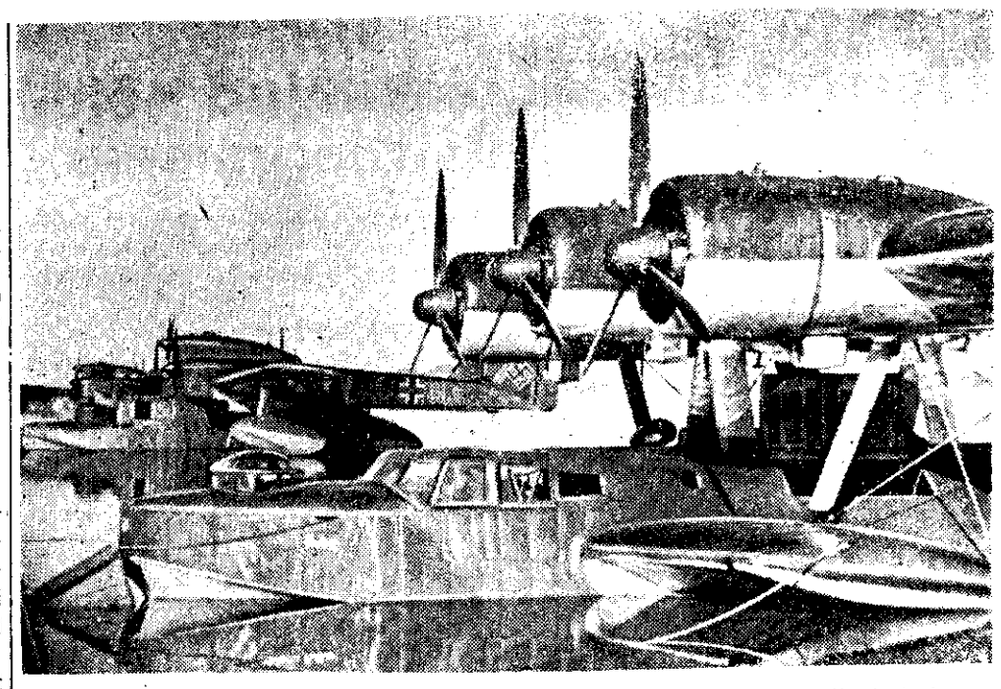

Sinendava kevadtaeva palge all seisavad ühes mere-lennusadamas stardivalmis lennupaadid „Bv 138" ja „Do 24". Pk .Missler (Wb)

Euroopa nurgasammas

ŚS-PK. — Eesti kõneleb ise juba oma euroopa missioonist. Idast tulevale inimesele on see lahendus kõledusest ja survest. Narva kaugele nähtavad siluetid on kui Düreri ratsutaja, mis deemonina tõuseb üle soiste idaalade. Tallinnas hingad rüütelliku hansa kaupmeeskonna vaimu, Tartu on vaikselt ja rahulikult elav ülikoolilinn. Kivist tõendid räägivad kõige selgemini Eesti ajaloost, kui Euroopa nurgapostist Kirde-Euroopas. Kuid nad võivad ainult kivimaalides märkida seda ajajärku, samuti nagu Akropolis, mis aga ei näita Kreekamaa praegust teed.

Siin kõneleb nüüd iga talu, iga teerada, iga aianurgake, kõnelevad hästi haritud põllud, päikse käes helendavad aasad.

Eestlased on elav rahvas, nad on üle Idast, truuks on jäänud oma põhjamaisele verele. Niisugune rahvas astub julgelt ka oma elementaarseimate jõududega vastu igasugusele võimule, mis teda lämmatada püüab.

Igal majal on siin oma omapära, ta kõneleb oma peremehest, tema erihuvidest: armastusest lillede vastu, puunikerduste vastu. Kui Idas pole isegi korralikke teid, siis Eestis looklevad iluaed teed, mis viivad aasade vahelt, ja laiad maanteed. Kõikjal on Eestis märgata euroopalikku hoiakut. Murdumatult läks see tsaaririigi päevil, ta jäi murdumatuks bolshevike rünnakutele Maailmasõjas 1914/18. Ta kasvas koguni võitlusvaimuks, kui enamlased 1940. aasta juunis Balti riikidesse sisse marssisid. Talle ei aidanud „toetuspunktidest", sest röövloom, kes plaanitses hüpet Euroopa kallale, et rahuldada oma ürgseid instinkte oma juutlike mõtetega, vajas suuremat platvormi kui ainult kindlustusi ja sadamaid. Ta vajas maad, mida oma kallimeelsuses ja kauniduses välja rookida, rahvast vegeteerida, et neid massiga ühendada.

Et oma kavatsusi täita, algaski siis selle ettevalmistus. Lai vere ja tulekahjude tee viis üle Eesti. 60 500 inimest kadusid igaveseks Ida kaugustesse. Kakstuhat mõrvati.

Päevad täis leina ja metsikust. 40% kariloomadest hävitati, 90% jõuvankritest ja 95% veerevast koosseisust raudteel hävitati või rööviti. 6000 talumajapidamist hävis leekides. Uus „reform" põllumajanduses kiskus põllumehe tükkideks tema senise rahuliku elamise ja tegi võimatuks põllumajanduslik arengu. Mõne kuuga viidi tähtsamad tööstuste sisseseaded Eestist „kindlamasse kohta".

Iga kuuga sai Eestile selgemaks, et pole teist teed selle platvormi kõrvaldamiseks, kui relvadega bolshevismi vastu astumine.

Juba tsaar Peeter I ajal peeti balti riike aknaks Euroopasse, mitte kaasatöötamist Läänega, vaid võitlust Läänega. Piiril, kus hallid Peipsi lained voolavad, tunti kõige selgemini Ida kuulmatuist soovidest. Selles õhkkonnas kasvas karm ja sihikindel vaade.

See juhtis eesti mehed pärast sõja puhkemist Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahel omakaitsesse, karmi väike-võitlusse, mis pidi kergendama Saksa sõjaväe sissemarssimist. Kuid nendest meestest kasvas ka relvastatud jõud relva-SS-le. Nendest sai aluspõhi pataljon „Narvale", kelle nimi on täis ajaloolisi kohustusi, ja hiljem Eesti vabatahtlike brigaad. Mõlemad tundsid, et neil on au luua uus Eesti vabadus.

Üldmobilisatsioon on eesti rahva väljendus: olla ja jääda Euroopa nurgapostika.

SS-sõjakirjasaatja Hanns Keller.

Öine tankilahing Auvere jaama juures

Teate järele, et kolm nõukogude T 34 tüüpi tanki ringlesid lõuna pool Narva-Jõhvi raudteeliini saksa peavõitlusliinides, sai üks tankikomandant soomusgrenaderidediviisist „Feldherrnhalle" ülesande, sõita ette, teostada luuret ja hävitada vaenlase tankid.

Laskuvas pimeduses ei õnnestu algul tanke leida. Lõpuks avastab komandant ees umbes 600 meetri kauguses suudmetule: Toru pöördub kella 11-le, kolm korda välgatab ülal, vaenlase granaate tuhiseb ümberringi, siis aga järgnevad omapoolsed tabamused. 7,5 sentimeetriline granaat vuhiseb torust, taamal kerge tulekuma — soomusgranaat vastu terast. Siis sihitakse teist suudmetuld, edasi kolmandat.

Kui pikkamisi valgeneb, ei usu ülemleitnant oma silmi. Pikkamisi kerkivad läheduses kahe T 34 iseloomulikud siluetid, kohe nende kõrval seisab isesõitev lafett. Igaks juhuks saavad kõik kolm veel mõned tankigranaadid ja süttivad põlema.

Koos edasitungiva jalaväega ründab sama tank veel üht kolmandat maanteel lõuna poole. Üllatunud bolshevikud aanduvad surve ees. Peagi aga kogunevad nad end jälle. Nõukogude lahingulendurid pommitavad meie grenadere kildpommidega.

Äkki avastab ülemleitnant, kui ta oma käärkiikriga, mis suurendab 10 korda, vaatleb metsaserva, endast umbes 200 meetrit paremal jälle nõukogude tanke. Siiatur aga ei näe oma nõrgema optilise riista abil midagi. Esimene lask prahvatab mööda. Veelgi paremale, korrigeerib tankikomandant oma käärkiikriga. Täistabamus. Metsaserval võib märgata liikumist. Nõukogude tankid sõidavad mööda metsasihti sügavamale metsa, tulevad aga tagasi, et tulistada maanteed. Kuuetunnilises võitluses, mille kestel saksa tank seisab suure küünivärava suurusena keset maanteed nagu kandmikul, hävitatakse 6 tanki ja rünnakkahurit, kuna kaks tulistatakse liikumisvõimetuks.

Nad oleks meid võinud tabada kui jäneseid, arvab ülemleitnant võitluse järele. Ent me olime paremas vormis ja purustasime neid oma tubli pika toruga nii, et päris lõbus oli.

Sõjakirjas. Georg W. Krause

Terrorirünnakul kannatanute toitlustamine ERÜ poolt

Enamliku terrorirünnaku puhul peavarju kaotanud elanike toitlustamiseks avas ERÜ Tallinnas ja Tallinna-Nõmmel toitlustuspunktid, kus kannatuile anti hommikueinet ja lõunat. Toitlustamine lõpetati 27. märtsil. 9. kuni 27. märtsini andis. ERÜ Tallinnas välja 38 000 hommikueinet, 30.000 lõunat ja evakueeritavatele lastele raudteejaamades ja peatuskohtades 9.500 võileiba.

Hommikueine koosnes võileibadest ja teest, lõunaks anti liiter suppi ja 150 gr. leiba. Igale toitlustatule anti päevas 300 gr. leiba Peale selle anti ligi kuuele tuhandele isikule veel ainult leiba, milleks tarvitati ära üle tuhande kilo leiba. Paljakspõlenute lastele anti iga päev veel pool liitrit piima.

Väljaspool Tallinnat raudteejaamades ja kogumiskohtades organiseeriti evakueerijate toitlustamist ERÜ kohapealsete organite poolt elanikkonna kaasabil. Seal toitlustatud isikute arvu kohta ei ole kokkuvõtted veel valminud.

Toitu anti paljakspõlenuile tasuta, samuti ka evakueeritavatele lastele, kes said ERÜ-lt teele kaasa ka piima.

Normaalajalt suveajale

Mis on kohalik ja ühtlusaeg

Teatavasti toimus esmaspäeval, 3. aprillil kell 2 hommikul üleminek normaalajalt suveajale. Üleminek suveajale seisneb selles, et kõigi kellade osutid lükati siis tunni aja võrra edasi, seega 2-lt 3 le.

Seoses selle üleminekuga ei ole huvituseta pilku heita nn. kohalikku aega ja ühtlusaega.

Kohalik aeg astronoomilises mõttes on igal meridiaanil ehk mõeldaval joonel, mis tõmmatud mööda maakera pinda põhjanabalt lõunanabale, isesugune. Kui näiteks Haapsalus päike on oma kõrgemal punktil, s.t. otse lõunas, ja kui kell on täpselt 12, siis on meil tegemist Haapsalu kohaliku ajaga. Seega on näiteks Ristil oma kohalik aeg, Haapsalus oma ja Hiiumaal jällegi oma, mis kõik üksteisest erinevad. Risti kohalik aeg on Haapsalu omast ees, sest päike on Ristil varem otse lõunas kui Haapsalus. Seetõttu on aga Hiiumaa kohalik aeg jällegi Haapsalu omast järel.

Kuna aga selline olukord, kus igal keskusel on oma kohalik aeg, on praktilistel põhjustel, eriti liiklemise korraldamisel, vastuvõetamatu siis on harilikult kogu riigis tarvitusel üks ja sama aeg.

Veelgi kaugemale on mindud riikidevahelise liiklemise hõlbustamisel aja suhtes ja tarvitusele võetud nn. ühtlusaeg. Selle järgi on maakera pind jagatud 15 geograafilise pikkuskraadi laiusteks ribadeks. Igal niisugusel ribal on kehtimas selle riba keskelt läbimineva meridiaani kohalik aeg.

Selle süsteemi järgi oli Euroopa enne sõda jaotatud kolme ribasse, millest kõige läänepoolsemas kehtis Lääne-Euroopa, keskmises Kesk-Euroopa ja ida-poolses Ida-Euroopa aeg. Lääne-Euroopa aeg oli Kesk-Euroopa omast tund aega ja see omakorda Ida-Euroopa ajast tund aega järel. Pealeselle kehtib Nõukogude Liidus nn. Moskva aeg, mis on jällegi Ida-Euroopa ajast tund aega ees.

Ka Eestis kehtis enne enamlaste sissetungi Ida-Euroopa kellaaeg. Ta oli Tartu kohalikust ajast 13 minutit ja Tallinna kohalikust ajast 21 minutit ees.

Enamlaste võimuletulekul viidi ka Eestis kellaaeg üle Moskva ajale. Nagu kõik muu, nii ka see viidi läbi enamlastele omase suure klimm-bimmiga, väites, et see olevat ainus õige aeg!

Praegu on meil tarvitusel Kesk-Euroopa kellaaeg. Esmaspäeva hommikul, kellade tund aega edasi lükkamisel, tuleb meil tarvitusele sisuliselt Ida-Euroopa aeg, s.t. kellaaeg, mida meil tarvitati omariiklusajal. Seda aega nimetatakse Saksamaal suveajaks, sest see on tarvitusel suvel.

Tegelikult peaks Suur-Saksamaa piirides koos okupeeritud maadega kehtima kõik kolm ühtlusaega, sest sõjalisteoperatsiooniide tagajärjel haaravad Suur-Saksamaa piirid endasse kõik kolm ühtlusaegade riba. Kuid nagu juba eelpool mainitud, on see praktiliste tarviduste tõttu võimatu mispärast nüüd kogu Saksamaal ja okupeeritud maades minnakse normaalajalt üle suveajale.

Moskva nõuab Türgilt maaalasid

Lissabon. (DNB) New-Yorgi ajakirjas „Free World" peab sir Norman Angeli Anglo-Ameerika seisukohalt vaadates Moskva territoriaalseid nõudmisi Soome, Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Rumeenia suhtes täiesti endastmõistetavaks ja kõneleb siis „mitte nii vanadest, kuid veelgi tõsisemaist nõudmisist", mis enamlased olevat esitanud Türgile. Need nõudmised tähendavad rasket koormatist Nõukogude — Türgi suhteile ja olevat näidanud liitlasile, et Nõukogude territoriaalsed nõudmised võivad ühel päeval Türgi viia Soomele sarnasesse olukorda.

Õhurünnakuil kannatanute varustamine ühtsele alusele

Tallinnale teostatud õhurünnakul kannatanuid varustatakse riietusesemeiga, jalatseiga ja vajaliste majatarbeiga elemasolevate tagavarade piires. Selleks, et viia ühtsele seni tehtud ja edaspidi tehtavaid vastavaid korraldusi, on majandus- ja rahandusdirektor Kindralkomissari nõusolekul määranud kindlaks täpsemad üksikasjad õhurünnakul kannatanute varustamiseks. Sellekohase ametlik teadaande kohaselt tuleb isikuil, kes on kaotanud oma varanduse õhurünnakul, tuua politseilt tõend, et nende poolt nõutavad esemed on tõesti hävinud. Töökohustusega seotud õhurünnakul kannatanuil on õigus saada varustust endile ja oma perekonnaliikmeile ainult juhul, kui nad esitavad käitise poolt antud tõendi selle kohta, et nad on asunud uuesti tööle, teatanud endid tööle asumiseks või kui nad käitise töövõimetuse puhul on rakendatud mujale. Töövõimetud ja mitte töökohuslikud isikud peavad ostulubade saamiseks esitama vastava tööameti tõendi töövõimetuse või mitte töökohuslikkuse kohta.

Ostulubasid märkusega „Õhurünnakul kannatanu" annavad välja need kohalikud omavalitsused (linna- ja vallavalitsused), kelle halduspiirkonnas õhurünnakul kannatanud elunes õhurünnaku ajal.

Ostuload väljastatakse osturaamatu põhjal. Nagu juba varem teatatud on märkusega „Õhurünnakul kannatanu" varustatud ostuload maksvad kogu Eesti Kindralkomissari piirkonnas.

Majandus- ja rahandusdirektori ametlik teadaanne, mis avaldatud 31. märtsil s. a. „Eesti Sõna" ametlike teadete osas, sisaldab üksikasjalise loetelu tekstiilkauba, jalatsite, majapidamise- ja köögitarvete kohta, milliseid praeguste tagavarade piires on võimalik anda õhurünnakul kannatanuile.

Arvesse võttes eriti tungivat vajadust riietusesemete järgi, seisatatakse Tallinnas kuni edaspidiseni ostulubade väljaandmine igasugusele tekstiilpunkti kaubale. Teistes linnades ja asulais toimub ostulubade väljaandmine tekstiilkaubale seni kehtiva korra kohaselt, seisatatud on ainult tekstiilkauba müük toiduainetekaardi kupong „30-A" vastu.

Samuti toimub endises korras ka imikute varustamine imiku varustuskaardi alusel ja tekstiilpunkti väärttähed jäävad edasi kehtivaks.

Jäi ühe häälega vähemusse

Briti valitsuse eelnõu kukkus alamkojas läbi

Stokholm, 30. 3. (DNB) Nagu Reuter teatab, tuli inglise valitsusel teisipäeval alamkojas vastu võtta kaotus, kui ta hääletusel mees- ja naisõppejõudude võrdsete palkade üle sai ühe hääle vähem kui vaja oli. Seaduseelnõu oli vastava komisjoni poolt välja töötatud. Konservatiivne parlamendiliige proua Gazalett-Heir tegi täiendusettepaneku, milles oli ette nähtud võrdse tasu maksmine õppejõududele võrdse töö eest. Haridusminister Richard Butler vaidles valitsuse nimel sellele täiendusettepanekule vastu. Hääletusel jäi valitsus vähemusse. Tema poolt anti 116 häält, vastu 117.

Hääletuste tulemuste avaldamine võeti kiiduavaldustega vastu. Üks parlamendi liige pöördus koguni ministrite-looži poole ja hüüdis: „Mis te nüüd teete?" Alamkoja juhataja Eden seletas, et valitsus kontrollib hääletuse tulemusi ja avaldab niipea kui võimalik oma otsuse.

Palun seda vanemat PROUAT, kes 22. märtsil õhtuse rongiga sõitis Türilt Paide ja eksikombel VAHETAS koti, milles vildid ja kantud kingad, kotiga, mis sisaldas riidepuud nimedega L.Märtre ja H.Seevo, endast teatada Pauline Leet'ile aadressil Kareda vald, Esna as. „Heinamuru" talu.

FOTOAPARAAT Balda-Juwella, koos kandekotiga müüa hind Rm. 50. Suurus 6×9 sm. rullfilm. Pakkumised saata slt. märgusõna „Foto".

Talupidajad, kes soovivad põllutööd tundvat MEESTÖÖJÕUDU. Teatada slt. kuni 12 skp. „põllutööline" all.

Raske haiguse järel sinus igavesele unele meie kõigile armas

Ingeborg Antje

(sünd. Vellmann.)

sünd. 7. 7. 1920.
surn. 28. 3. 1944.

leinavad kurbuses mees, ema, vend ja meheema.

Noora pojakesega

Koidula perek.

Lapsepõlve mängukaaslane meelest ei lähe iialgi.

Varalahkunud pisikallist

Malle Piigertit

sünd. 11. 5. 43.
surn. 30. 3. 44.

leinavad lohutamatu kurbusega vennake, ema, isa, ristiema ja omaksed.

Väätsa Vallavalitsuses on vaba lihanormide kokkuvõtmist korraldava AMETNIKU ja MAKSUNÕUDJA teenistuskoht. Palk 125 Rm. kuus. Töölevõtmine Paide tööameti kaudu.
Väätsa vallavanem.

PERENAISED, kellel Teil puudub majas meestööjõud. Korralik ja karske meesisik soovib talu tööle. Teat. slt. „Kohasoovija".

AMETLIKUD TEATED

TEADAANNE

Eesti Tervishoiukoda teatab, et kogu tervishoiu personaal (arstid, hambaarstid, rohuteadlased, õed, aseõed, ämmaemandad ja muu tervishoiu abipersonaal), kes oma elukohta muutnud, on kohustatud ennast viibimata Eesti Tervishoiukojas või tema esindajate juures kelledeks on kohalikud maa- või linnaarstid, oma uue elukoha järgi registreerima hiljemalt 10. aprilliks k. a.

Ühtlasi teatab E. Tervishoiukoda, et arstid ja hambaarstid, kes on oma arsti kabineti või arstiriistad õhurünnaku läbi kaotanud, registreeriks hiljemalt 10. aprilliks k. a. Tervishoiukoja kohaliku esindaja juures, milliseid arstiriistu nemad hädavajalikult vajavad oma edaspidise tegevuse jatkamiseks.

Dr. Th. Asu,
Eesti Tervishoiukoja
juhataj.

Kiriklikke teateid

Türi ap.-õigeusu kirik. S. Neljapäeval, 6. aprillil Vassiili Suure liturgia algusega kell 10, pühi pool tundi varem. S. Reedel, 7. aprillil kell 10 hommikul 12 kannatuse evangeeliumi lugemine. Samal päeval Jeesuse matmise teenistus algusega kell 14. Ülestõusmise öösteenistus jääb ära, kuid toleb pidamisele esimesel ülestõusmise pühal, 9. aprillil kell 9 hommikul.

Kog. juhatus.

Muudatus postkontori lahtioleku ajas

Meid palutakse Paide Ametpostkontori poolt teatada, et alates 1. aprillist on Paide Ametpostkontor avatud kella 8—12 ja 15—18.

Mina, Peeter Kullam, end. emk. Tallinna Kaasani tän. 17-4 ja nüüd J.-Jaanis, Pikk tän. 45, kaotasin 23. ja 26. märtsil s.a. ajavahemikul Võhmuta valda J.-Jaanist Võhmuta as. Järsi kl. vahelise teele teadmata kuhu ära nahast rahatasku ühes isikutunnistuse ja muud väärtuslikud dokumendid ning raha suurem summa.

Palun ausat leidjat minu poolt kaotatud rahataaku, minu isikutunnistus ja kõik teised väärtuslikud dokumendid anda ära Järva-Jaani, Pikk tän. 45 Joh Laupa kauplusse või J.-Jaani Võhmuta l. raj. konsaabli juure minule kätte toimetamiseks.

Kotis oleva raha luban leidjale, kes koti, minu isikutunnistuse ja muud väärtuslikumad dokumendid, mis kotis asusid, minule kätte toimetab.

J.-Jaanis, 30.03. 1944a. P.Kullam.

RENDILE ANDA 1. 5. s. a. Rutikvere asuv „Piiri" TALU, suur 25 ha (Pärnumaest 6,5 klm). Talus on olemas seemne- ja toidavili, ning osalt põllutööriistu. Lähem. teat. saab: L. Hanson Rutikvere, „Lageda" või Järv.-Kahala Piim. üh. Kahala p. ag. telef. Kareda 25.

2. aprillil kell 8.45 kadus lambanahkne presendiga kaetud KASUKAS Pärnu tn. nr. 8 maja kohal. Leidjat on nähtud. Omandamise eest hoiatan. Kasukas palutakse ära tuua aadressil: Paide, Kivimurru 4, J. Kittask.

Soovin RENTIDA TALU. Teat. A. Turan, Türi, Laupa p. ag., pk. 14.